

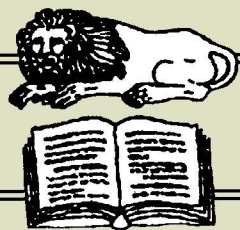

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

---

97. szám

Szentírásvasárnap

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat
Budapest, 2014

Megkaptuk a Bibliát! (Herceghalom, ld. 51-59. o.)

Tartalomjegyzék

Mandorla az egyik egyiptomi kopt kolostorban	címlap
Ajánlás	1
Csendes percek (Ferenc pápa)	3
Ferenc pápa szentföldi útja (MTV1, Római riport)	5
Keresztes hadjáratok, 2. rész (Tarjányi Béla)	14
<i>Élő Ige Bibliaiskola (Vágvölgyi Éva)</i>	29
Könyvismertetés (Kocsis Imre)	41
Olvasói levelek – Herceghalmi gondolat (Lányi István)	51
– Evangélium az interneten (Horváth István Sándor)	60
Társulatunk életéből	61

A Nyolc Boldogság szíve

Szent Pál arra emlékezteti a korintusiakat (1 Kor 2,1-5), hogy nem „kiváló beszéddel vagy bölcsességgel léptem föl, hogy hirdessem nektek, amiről Isten tesz tanúságot”.

Nem, másképpen, más stílusban mentem el hozzátok. A Szentlélek és hatalmának bizonyítására. Azért, hogy hitetek ne emberi bölcsességen, hanem Isten hatalmán alapuljon! **Isten Szava más, mint az emberi szó, nem azonos egy bölcs, tudományos, filozófiai szóval. Egészen más: egy másik világból jön.**

Ez történik Jézussal, amikor az Írásokat magyarázza a názáreti zsinagógában, ahol felnövekedett. Földijei kezdetben csodálják őt szavai miatt, de később feldühödnek és meg akarják ölni. Egyik végteléből a másikba esnek, mert **Isten Szava különbözik az emberi szótól. Isten, Fiában szól hozzánk, vagyis Isten Szava maga Jézus. Jézus pedig „botrány-**

kó". Krisztus keresztje megbotránkoztat. Isten Szavának ereje: Jézus Krisztus, az Úr. Hogyan fogadjuk be Isten Szavát? Mint ahogy Jézus Krisztust fogadjuk be.

Az egyház azt mondja, hogy Jézus jelen van az Írásokban, Szavában. Ezért olyan fontos, hogy napközben elolvassunk egy-egy szakaszt az evangéliumból.

Azért, hogy tanuljunk? Nem! Azért, hogy megtaláljuk Jézust, mert Jézus Szavában, evangéliumában van jelen. „Mindenn alkalommal, amikor az evangéliumot olvasom, megtalálom Jézust”. De hogyan fogadjuk be ezt a Szót? Úgy kell befogadni, mint Jézust, vagyis nyitott, alázatos szívvel, a nyolc boldogság lelkületével. Mert Jézus így jött el, alázatosan. Szegénységben jött el. A Szentlélek által felkenve jött el.

Jézus erő, Isten Szava, mert Isten felkente őt a Szentlélekkel. Ha meg akarjuk hallgatni, és be akarjuk fogadni Isten Szavát, nekünk is imádkoznunk kell a Szentlélekhez, és kérnünk kell szívünk felkentségét, amely a nyolc boldogság felkentsége. **Olyan szívet kérjünk, mint amilyen a nyolc boldogság szíve.**

Ma jót tesz nekünk, ha napközben feltesszük magunknak a kérdést: „Én hogyan fogadom be Isten Szavát? Mint egy érdekes dolgot? Ma a pap ezt prédikálta...milyen érdekes! Milyen bölcs ez a pap! Vagy egyszerűen csak azért fogadom be, mert Jézus Szava maga az élő Jézus?”

És – figyeljete a kérdésre – képes vagyok-e arra, hogy vegyek magamnak egy kis evangéliumos könyvet – kevésbé kerül –, és azt magammal hordozzam a zsebemben, a táskámban, és amikor tehetem, napközben elolvasok-e egy szakaszt, hogy megtaláljam ott Jézust? Ezek a kérdések jót tesznek nekünk. Az Úr segítsen bennünket.

Ferenc pápa, 2014.09.01.

(a Vatikáni Rádió honlapjáról)

FERENC PÁPA A SZENTÍRÁS OLVASÁSÁRA BUZDÍT

Mi, Jézus tanítványai, arra kaptunk meghívást, hogy olyan személyek legyünk, akik hallgatják hangját és komolyan veszik szavait. Ahhoz, hogy meghallgassuk Jézust, közel kell lennünk Hozzá, követnünk kell Őt, mint ahogy az evangéliumi tömegek tették, akik sielve haladtak utána Palesztina utcáin. Jézusnak nem volt egy állandó katedrája, szószéke, hanem vándorprédikátor volt, aki felkínálta tanítását, amelyet az Atyától kapott az utak mentén. Olykor kiszámíthatatlan, olykor nem könnyen járható utak voltak ezek. Kövessük Jézust, hogy meghallgassuk Őt. De hallgassuk Jézust a leírt Szóban, az evangéliumban is.

Minden nap olvassátok-e az evangéliumnak egy szakaszát? Igen, nem, igen, nem. Félig-meddig. Néhányan igen, néhányan nem. Ez azonban fontos! Olvassátok az evangéliumot? Jó, ha van nálunk egy kisméretű evangélium, egészen kicsi, amit magunkkal viszünk a zsebünkben, a táskánkban, és a nap bármelyik pillanatában elolvassunk belőle egy kis szakaszt. Ott **Jézus beszél hozzánk, az evangéliumban!** Gondoljatok erre! Nem nehéz, arra sincs szükség, hogy mind a négy evangélium nálunk legyen, elég az egyik, egészen kicsiny evangélium. Az evangélium legyen mindig velünk, hogy tudjuk hallgatni Jézus Szavát.

Szükségünk van arra, hogy félrevonuljunk, hogy felmenjünk a hegyre, egy csendes helyre, hogy megtaláljuk önmagunkat és jobban érzékeljük az Úr hangját. Ezt tesszük az imában. De nem maradhatunk ott! Az Istennel való találkozás az imában ismét arra készítet bennünket, hogy „lemenjünk a hegyről” és visszatérjünk a síkságra, ahol találkozunk sok testvérünkkel, akiket fáradtság, betegségek, igazságtalanságok, a tudatlanság, anyagi és spirituális szegénységek sújtanak. Arra kaptunk meghívást, hogy ezeknek a nehézségekkel küzdő testvéreinknek elvigyük Isten megtapasztalásának gyümölcsét, megosztva a kapott kegyelmet. Ez érdekes. Amikor halljuk Jézus Szavát, meghallgatjuk Jézus Szavát és azt szívünkbe zárjuk, az a Szó

növekedik. És tudjátok, hogy hogyan nő? Úgy, hogy átadjuk másoknak! **Ez a keresztény élet.**

Misszió az egész egyház számára, minden megkeresztelt, mindnyájunk számára: hallgassuk Jézust és ajánljuk fel másoknak. Ne feledjétek: ezen a héten hallgassátok Jézust! És gondoljatok arra, amit az evangéliumról mondtam. Megteszitek? Megteszitek ezt? És majd jövő vasárnap megmondjátok, hogy megtettétek-e: egy kis evangéliumos könyvet vigyetek magatokkal a zsebetekben vagy a táskátokban, hogy olvassatok egy kis részt belőle a nap folyamán. (2014. márc. 16)

Ferenc pápa április 6-án több tízezer zsebméretű evangéliumos könyvet ajándékozott a Szent Péter teret megtöltő híveknek

„Az elmúlt vasárnapokon javasoltam nektek, hogy szerezzetek be egy kis evangéliumos könyvet, amelyet napközben magatoknál tarthattok, hogy gyakran olvashassátok. Azután eszembe jutott az egyház ősi hagyománya, miszerint a nagybőjt idején evangéliumos könyvet adományoznak a katekumeneknek, azoknak, akik a keresztiségre készülnek. Ma tehát nektek, akik itt vagytok a téren – de jelképesen mindenkinek – szeretnék egy zsebben hordozható evangéliumos könyvet ajándékozni. Ingyen adják. A tér különböző pontjain osztják ki őket. Jól látom ezeket a helyeket. Menjétek oda, vegyétek el az evangéliumos könyvet, vigyétek magatokkal és olvassátok minden nap: benne Jézus szól hozzátok! Jézus Szava: ez Jézus Szava! És mint Jézus, én is ezt mondom nektek: ingyen kaptátok, ingyen adjátok, adjátok át az evangélium üzenetét!

Talán valaki köztetek nem hiszi el, hogy ez ingyen van. Megkérdezi: Atya, mennyibe kerül? Mennyit kell fizetnem? Akkor csináljuk így: ezért az ajándékért cserébe hajtsatok végre egy karitatív tettet, az ingyenes szeretet gesztusát, mondjátok el egy imát ellenségeitekért, engesztelődjétek ki, tegyetek valami ehhez hasonlót. Ma az evangéliumot olyan sok technológiai eszközzel is lehet olvasni. Egy mobiltelefonon, egy táblagépen az egész Bibliát magunkkal vihetjük.

A fontos az, hogy olvassuk Isten Szavát, bármilyen eszközzel, de olvassuk: Jézus szól hozzánk! És fogadjuk be Szavát nyitott szívvel. Akkor a jó mag gyümölcsöt hoz!

Ferenc pápa szentföldi útja

Szentatyánk május 24-26. között háromnapos látogatást tett a Szentföldön. Az alábbiakban ismertetjük a pápa útját a Duna Televízió Római Riportok c. műsora alapján.

Találkozó II. Abdullah királlyal és feleségével. A szentatya helyi idő szerint reggel 8 óra 20-kor indult Rómából. A beszálláskor, napsütésben a brazíliai útjához hasonlóan, most is csak az egyszerű fekete táskáját vitte magával. Közel 4 órával később landolt a gép Amman repülőtérén, Ferenc pápa egyedül lépett ki a gépből. Két gyermek sietett eléje fekete díszsokrokkal, Jordánia nemzeti jelképével. A pápát a király vallásügyi tanácsadója, Mohamed herceg fogadta. A pápa és a herceg 10 percig beszélgettek a gépkocsi érkezése előtt, amely a szentatyát 38 km-re levő Husszein királyi palotába vitte. Itt Jordánia királya II. Abdullah és felesége, valamint a házaspár 4 gyermeke üdvözölte a szentatyát.

Ferenc pápát fiatalok köszöntik Jordániában

A királyi családdal való találkozót követően a pápa 300 emberrel, jeles személyiségekkel, diplomatákkal és vallási vezetőkkel találkozott még a palotában. Köszöntőjében II. Abdullah Ferenc pápát a világ lelkiismeretének nevezte, kifejezte az iszlám béke iránti elkötelezettségét, majd indítványozta, hogy működjenek együtt a közös cél érdekében.

„A világ muzulmánjai nagyra értékelik az Ön kölcsönös tisztelet-ről és barátságról szóló üzeneteit. Mohamed próféta (áldás, békeség neki) 41. leszármazottjaként mindig az iszlám igaz szellemének, a békének a védelmére törekedtem. Az Ön tevékenységére és támogatására is folyamatos szükség van a hosszú ideje tartó izraeli - palesztin konfliktus megoldásához. Együtt segítségére lehetünk mindkét oldal vezetőinek, hogy megtegyék a szükséges bátor lépéseket a béke, az igazság és az együttélés felé.”

Ferenc pápát Jordánia királya viszi a Jordán folyóhoz

Ferenc pápa első beszédében kifejezte háláját a jordán király kezdeményezéseiért a vallásközi párbeszéd terén és a vallásszabadság tiszteletben tartásának erősítése érdekében. Az iszlám híveinek egy baráti üzenetet is küldött.

„Megragadom a lehetőséget, hogy ismételten kifejezzem a tiszteletemet és nagyrabecsülésemet a muszlim közösség iránt. A vallás-szabadság alapvető emberi jog. Reménykedem, hogy azt mind itt, a Közel-Keleten, mind az egész világon tiszteletben tartják. A vallás-szabadság mind egyéni, mind közösségi szinten azt jelenti, hogy az ember szabadon követheti lelkiismeretét vallási kérdésekben, szabadon megválaszthatja az általa helyesnek tartott vallást, és szabadon gyakorolhatja nyilvánosan is.”

Ferenc pápa útja során ez volt az egyetlen politikai találkozó. Az a mód azonban, ahogyan a királyi család elkísérte a pápát a palota ajtajáig, inkább a találkozó személyes jellegét mutatja.

A Szentatya a Jordán folyónál

Husszein, Jordánia királya új munkakört kapott. Ő vezette a Golf kocsit, amellyel a pápát a Jordán partjára kísérte. A közel-keleti naplemente fényének a háttérében a pápa a meredek folyóparton leereszkedve megállt a víz szélénél, hogy imádkozzon. Ezután a folyóparton egy újabb helyszínre hajtottak a kocsival. A pápa meglátogatta a közelben egy felújítás alatt álló katolikus templomot. Rokkant fiatalok tucatjai és menekültek vártak rá.

„Atyánk, köszönjük, hogy eljött hozzánk Jordániába, és meglátogatni bennünket.” – köszöntötték.

A pápa beszédének témája itt a három éve tartó szír konfliktus volt. Elsősorban a fegyverkereskedők ellen szólalt fel. „Ezek a gonoszság gyökerei, a gyűlölet és a kapzsóság a pénzért, ami a fegyverek eladásából származik. Mindezek arra sarkallnak, hogy átgondoljuk, ki áll mindezek mögött? Ki ad fegyvert a konfliktushelyzetben lévőknek, hogy a konfliktus folyamatosan tartson. Gondolkodjunk el, és nézzünk a szívünkbe, mondjunk egy rövid fohászt ezekért a szegény emberekért, ezekért a bűnözőkért, az ő megtérésükért. Hálát adok, hogy vannak olyan országok, mint Jordánia is, ahol tekintettel vannak az emberekre, a szembenálló feleket pedig arra kérte, válasszák a párbeszédet az erőszak helyett. „És megújítom a szívből jövő kérésemet Szíria békéjéért, hogy megszűnjön az erőszak és a humanitárius törvényeket tiszteletben tartsák.”

A pápa beszéde után néhány fiatal, akik a környező országokból menekültek, megosztották tapasztalataikat a többiekkel:

„Elszomorító, hogy ezeken a helyeken nincs több elsőbbsége az emberi életnek. Az évek során Irak lakói nagyon sokat szenvedtek. A túlélőknek mindent el kellett hagyniuk, elhagyták otthonukat, barátait, rokonaikat, kultúrájukat.”

E tanúságtételek után az összegyűlt fiatalok személyes jókívánságokkal búcsúztatták Ferenc pápát.

Betlehem – „*Legyen bátorságotok a békéért küzdeni!*” – ezzel az öleléssel kezdődött Ferenc pápa napja, amelyen Mahmud Abbász palesztin elnökkel találkozott. Kéz a kézben sétáltak végig az úton, amely a betlehemi elnöki palotába vezetett. Percekkel később beszédében a szentatya úgy fogalmazott, hogy elérkezettnek látja az időt, hogy az izraeliek és a palesztínok nagylelkűséggel és kreatívan próbálják biztosítani, hogy mindkét állam békében élhessen. „Elérkezett az idő, hogy vége legyen ennek a helyzetnek, amely egyre elfogadhatatlanabb. Azokat a törekvéseket és kezdeményezéseket kell erősíteni, amelyek arra irányulnak, hogy létrejöjjön egy igazságon alapuló stabil béke, egymás jogainak elismerése és a kölcsönös biztonság.” – A pápa arra kérte a palesztinokat és az izraelieket, hogy induljanak el

a béke útján, egy olyan úton, amely áldozatokat követel ugyan, de ezek végül mindkét fél javára válnak.

Beszéde után a pápa Betlehem főterére ment a pápamobilon, hogy a születés templomában szentmisét mutasson be. Útközben megállt, hogy néhány percet imádkozzék a falnál, amely elválasztja Palesztíniát és Izraelt.

Szentmise Betlehemben – A szentmisén 5000 ember vett részt, akik főként a gázai övezetből és Ciszjordániából származnak. A mise karácsonyi énekekkel kezdődött, hiszen ez a hely a Gyermeke Jézus születésének a helye. Szentbeszédében a pápa a gyermekekről beszélt. Abból tudjuk meg, egészséges-e egy társadalom, mondta, ha megfigyeljük hogyan bánik a gyermekekkel a kezdetektől, a fogantástól fogva. A pápa sorra vette a különböző sorsú gyermekek hely-

Muszlim vezetőkkel

zetét és hozzátette, a gyermekeken való segítség közben túl kell lépni végre a szegénységbe taszítottság pusztá megerősítésén. *„Olyan emberek vagyunk talán, akik nemes és jámbor szavakat használunk, de mégis használjuk a gyermekeket a vagyonszerzés érdekében? Készek vagyunk-e arra, hogy mellettük álljunk, hogy a velük eltöltött időnk ne számítson elvesztegetett időnek? Készen állunk-e arra, hogy meghallgassuk őket, hogy vigyázzunk rájuk, hogy imádkozzunk értük és velük? Vagy figyelmen kívül hagyjuk őket, mert túlságosan elfoglalnak saját ügyeink?”* – A pápa szerint, ahol elfogadják, szeretik, vigyázzák és védik a gyermekeket, ott a társadalom emberségesebb és a világ pedig emberibb.

A mise helyszíne az előtt a fal előtt volt, amelyre annak a három pápának a képét festették, akik meglátogatták Jézus szülőhelyét, Betlehemet. Püspöki pásztorbotja, amelyet használt, helyi keresztény fafaragók munkája volt.

A pápa közös imára hívta a palesztin és az izraeli vezetőt – Szentföldi útjának második napján a szentmise után Ferenc pápa váratlan kezdeményezést jelentett be az izraeliek és a palesztinok közötti béke előmozdításának érdekében.

„Ezen a helyen, ahol a Béke Fejedelme született, szeretném meghívni Önöket, Mahmud Abbász elnök úr és Simon Perez elnök úr, hogy imádkozzanak velem együtt: kérjük Istentől a béke ajándékát. Felajánlom vatikáni lakhelyemet, hogy ennek a közös imádságnak otthont adjon.”

Ferenc pápa és I. Bartolomaiosz pátriárka imája a keresztyenekért – Szentföldi zarándoklatuk csúcspontja a két egyházfő összelelkézése volt. Péter apostol újra rátalált testvére, András apostolra. Ferenc pápa és I. Bartolomaiosz ökumenikus pátriárka a Szent Sír Bazilikában megcsókolták a követ, amelyen Jézus testét bebalzsamozták, és együtt imádkoztak előtte.

„A vallási fanatizmus már a világ sok területén fenyegeti a békét, ahol az élet ajándékát feláldozzák a vallási gyűlölet oltárán. E körülmények tükrében az Életadó Sír üzenete sürgős és világos: szeresétek a másikat, a másik hithez és másik felekezethez tartozókat.”

Az ökumenikus pátriárka iránti nagyrabecsülését kifejezve Ferenc Pápa megcsókolta I. Bartolomaiosz kezét mielőtt megkezdte beszédét. Megemlékezésében elismerte az évszázadok óta fenntartó megosztottságot.

„Hinnünk kell, hogy miként a Sír előtti szikla elgördült, úgy tűnik el minden akadály is a teljes kommunió létrejötte elől.”

A nyilvánosság előtt első alkalommal imádkozta el a pápa és a pátriárka közösen a Miatyánkot. Először olaszul, majd görögül. Péter és András utódai ezután bementek a Szent Sírba. A kis kápolnába lépve megcsókolták a követ, amelyen Jézus teste feküdt, majd imádkoztak előtte. Kilépve pedig mindketten meggyújtottak egy gyertyát. Ezután a pátriárka a Golgotához, a Szent Kereszt kápolnába vezette a pápát, amely a görög-ortodox hagyományok szerint a templom része. Felváltva hajtottak térdet és érintették meg a Kálvária követ, a keresztre feszítés emlékét.

Ferenc pápa szentföldi útján meglátogatta a jeruzsálemi Al-Aksa mecsetet is. Cipő nélkül lépett be az iszlám vallás harmadik legszentebb helyére. Ennek közelében található az a szikla, amelyről muszlim hagyomány szerint Mohamed próféta a mennybe ment. A zsidók ezt a helyet tartják Salamon király templomának. A keresztények számára pedig ez annak a jeruzsálemi templomnak a maradványa, amely Jézus idejében itt állt, és amelyet Jézus gyakran meglátogatott. A látogatás után a pápa elment a Nagy Tanács épületébe. A találkozás során a nagymufti megemlítette, hogy a zsidók tiltják a muszlimok számára, hogy a szent helyeket látogassák. Ferenc pápa testvérként szólította meg az iszlám képviselőit és emlékeztetett arra, hogy a zsidók, a keresztények és a muszlimok Ábrahámot közös atyjuknak tartják és tisztelik.

Ferenc pápa a Sirató Falnál

„Tiszteljük és szeressük egymást, mint testvérek! És értsük meg egymás szenvedését! Isten neve ne lehessen az erőszak eszköze! Munkálkodjunk együtt az igazságon és a békén! Béke!”

Rövid volt ez a látogatás. ennek ellenére jelentős lépés volt a keresztények és a muszlimok közötti párbeszédre. Jeruzsálem főbbijája a hajdani második templom egyetlen eredetiben megmaradt részénél, a Sirató Falnál fogadta Ferenc pápát. Önkéntesek beszéltek a Szent-

atyának a történelmi hely jelentőségéről. Néhány perc múlva a rabbi felolvasott egy Jeruzsálemről, az Isten áldotta szent városról szóló zsolnárt.

Ferenc pápa csendben imádkozott a falnál. Ezt követően papírosra írt imát csúsztatott a fal repedésébe. Az imában Ábrahám, Izsák és Jákob Istenéhez és a Názáreti Jézushoz fohászkodik Jeruzsálem békéjéért. Az ima befejeztével magához ölelte barátját, Ábrahám argentin főrabbit. Nem a Sirató Fal közvetlen közelében de az esemény tanúi között ott volt az argentinai muszlim vezető, Ómar is. Mint a Szentatya közeli barátja, ő is a Vatikán szentföldi hivatalos delegációjának a tagja volt. Ferenc pápa bejegyzést írt a vendégkönyvbe is, melyben kifejezte háláját idősebb testvéreinek, és kérte Istentől a béke ajándékát. Búcsúzás közben a főrabbi gratulált a szentatyának a judaizmus tudományában tanúsított jártasságáért.

Ferenc pápa ezt követően meglátogatta Jad Vasem emlékhelyet, amely a holokauszt borzalmaiban elhunyt hatmillió zsidó áldozatának emlékét őrzi. Az ünnepségnek az Emlékezés Csarnoka adott helyet, amelynek padlóján olvasható a hajdani 22 náci koncentrációs tábor neve. Itt áll egy örökmécses is, amelyet ezúttal Ferenc pápa lobbantott fel. Fialatok fehér-sárga színű virágokból fűzött koszorút helyeztek el az áldozatok emlékkövénel. Ezután a Szentatya velük együtt imádkozott az emlékhelyen.

Végül a látogatás egyik legmegrázóbb eseménye következett. A pápa hat holokauszt túlélővel találkozott. Volt köztük olyan, aki a táborok egyikében sínylődve élte túl a háborút, egy másiknak pedig végig bujkálnia kellett. Mindnyájan elvesztették családjukat az esztelen tömeggyilkosságban. A pápa a tiszteletadás és együttérzés jeleként egyenként megsókolta mind a hat ember kezét.

„A vézskorszak eme emlékműve előtt állva mintegy visszhangként hallhatjuk újra felcsendülni Isten hangján: Ádám, hol vagy? Érezhetjük benne a gyermeke elvesztésén bánkódó atya szenvedését.” – mondta többek között a pápa, majd imával fejezte be beszédét. A Szentatya arra kérte az Urat, hogy ilyen borzalom soha többé ne fordulhasson elő, és az Úr irgalmaért fohászkodott.

„Soha többet, Uram! Soha többet! Ádám, hol vagy? Itt vagyunk, Uram, megszegyenülten amiatt, hogy az ember, akit saját képedre és

*hasonlatosságodra teremtettél, mindezt elkövette. Emlékezz meg ró-
lunk irgalmasságodban.”*

A látogatás végén az énekkar egy olyan dalt énekelt, amelynek szerzője maga is Auschwitzban lelta halálát.

Az Utolsó Vacsora terme – Háromnapos látogatásának lezárásaként Ferenc pápa a szentföldi zarándokhelyekért felelős emberekkel együtt, őértük mutatott be szentmisét. A szentmise abban az épületben volt, amely az Utolsó Vacsora emlékét őrzi. A Szentatya homíliájában felidézte azokat az eseményeket, amelyek ebben a teremben történtek. A lábmosás, az utolsó vacsora és a pünkösöd. Ezek a szolgálatról, az áldozatról és az új életről szólnak az Úr barátságának jelei számunkra.

*„Egy keresztény számára, különösen egy pap számára, a leg-
szébb élmény Jézus barátjává lenni.”* – figyelmeztetett beszédében.

Ezen a szent helyen megállt az idő – ugyanaz a szertartás ismétlődött, mint 2000 évvel ezelőtt, amikor Jézus földi életének utolsó vacsoráját költötte el tanítványai körében.

A szentmise után Ferenc pápa fekete táskájával a kezében még egyszer belépett az utolsó vacsora termébe. Közben papokat, szerzeteseket és szerzetesnőket köszöntött, és elbúcsúzott tőlük.

Hazatérés – Tel Aviv repülőterén a Szentatya megismételte a római imatalálkozóra szóló meghívását, ezúttal az izraeli miniszterelnök, Simon Peres előtt. *„Szeretném meghívni, elnök úr, Mahmúd Abbász elnök úrral együtt, hogy csatlakozzanak hozzám. Forduljunk együtt az Úrhoz, és könyörögjünk a békéért.”*

A meghívás kedvező fogadtatásra talált mindkét vezető részéről. A pápa rendíthetetlenül támogatja a békés együttélést a Szentföldön a két független állam keretében. *„Az úgynevezett két-állam megoldás váljék valósággá, nem maradhat pusztán illúzió.”* Ferenc pápa kifejtette, hogy a vallás nem válhat a megosztottság forrásává az emberek és a népek között. Fokozottan igaz ez a Szentföldre, melynek spirituális viszonyítási pontnak kellene lennie az emberiség számára. Beszédében kölcsönös tiszteletre szólította fel a három nagy monoteista vallást.

Forrás: a Duna Televízió Római Riportok c. műsora.

Keresztes hadjáratok

II. rész: Küzdelem Jeruzsálemért

1192. júniusában Oroszlánszívű Richárd, Anglia királya, a vakmerő keresztes lovas, Jeruzsálem ostromára készülődött. Ezalatt a szent városban a hatalmas Szaladin, a dzsihád harcosa az iszlám egyesítője, csapataival készült a 'hitetlenek' támadására. A két legendás hadvezér több mint egy éven keresztül vívott döntetlen küzdelmet Palesztina területén. Ezrek hullottak el. Mindkét fél döbbenetes kegyetlenséggel bánt a legyőzöttekkel. Most pedig eljött a végső ütközet ideje, Jeruzsálem szent városának ostroma.

Két olyan történelmi alak összecsapásának ígérkezett, akikre máig a keresztes hadjáratok legnagyobb hőseként tekintünk. Mintha ismernénk a két középkori titánt. Szaladin az iszlám kegyes, igaz bajnoka, Richárd pedig a forróvérű, jó hadvezér. De ne higgyünk a legendáknak.

Oroszlánszívű Richárd

Ha megnézzük mit tettek valójában, mit állítottak magukról, hogyan vélekedtek róluk kortársaik, akkor többet megtudhatunk. Lát-

hatjuk, hogy ők is emberek, gonoszság, jótett és zsenialitás egyaránt kitelik tőlük.

Ahhoz, hogy megértsük őket és küzdelmeiket, előbb meg kell értenünk küzdőtérre lett világukat.

Jeruzsálem – Fő céljuk: Jeruzsálem, a kereszténység és az iszlám szent városa. 1099-ben a keresztes hadak elfoglalták, megszakítva ezzel a közel négy évszázados muszlim uralmat. A véres hódítás 200 éves kegyetlen szent háborút robbantott ki a keresztény Nyugat és a muszlim Kelet között. De különös módon az iszlám mégsem támadt

Szalah ad-Dín – Szaladin

vissza azonnal. A muszlim világ megosztott volt a síiták és szunniták közötti régi ellentét miatt Mohamed örököszeit illetően. Hadvezérek pedig egymás ellen hadakoztak. Ebben a helyzetben Jeruzsálem elfoglalását alig vették észre. A közel és közép keleti muszlimok keveset tudtak a keresztes lovagokról, arról, hogy miért jöttek Szíriába és Palesztinába. A legtöbben valami rövid hadjárat portyázó bizánci zsoldosainak vélték őket. Nem hódító és letelepedésre kész lovagokat vártak, akiknek Szentföld a cél. Ez a félreértés késleltette a legelső keresztes hadjáratra adott választ. Az iszlám megosztottsága miatt

a keresztések könnyedén kiterjesztették és felvirágoztatták az új királyságukat. A birodalom középkori neve Futrómer, azaz Tengeren Túl. Négy fő területre oszlott. Együttes nevükön: Keresztes Államok. Antióchia, Edessza, Tripolisz és a Jeruzsálemi Királyság. Kelet és Nyugat összeütközésével Jeruzsálem és más városok kulturális olvasztótégelyében létrejött a keresztés államok középkori társadalma. A kozmopolita keresztés államok határain túl azonban már egy új erő gyülekezett, amely rávette az iszlámot a keresztény betolakodók elleni visszavágásra.

A dzsihá. **Kairó** – A dzsihá az iszlám felemelkedésekor annyit jelentett, hogy nem muszlim területen hirdették az iszlám üzenetét. Közép-Ázsia, Észak-Afrika és főként a keresztény Bizánci Birodalom területén. De igazán fontossá a keresztések Közél-Keleten való megjelenésekor vált a 11-12. században. Itt nem idegen területen hódítottak, saját területet védtek. Ezért a dzsihá legfőbb kötelességük és felelősségük lett. A dzsihá szó szerint küzdelmet jelent, de a középkorban ez lehetett belső, lelki tusakodás vagy testi, fizikai küzdelem, egy szent háború.

Ahol a dzsihá eszméje még terjedhet: a költészet. A költészetünk a preiszlámikus időktől kezdve, az iszlám története során a társadalom felizzításának fontos eszköze, tehát sok ezer sor, rengeteg vers biztatja a muszlim közösségeket Jeruzsálem védelmére vagy visszafoglalására. Az egyik versben például a költő itt emlékezteti a muszlimokat arra, hogy milyen fontos Jeruzsálem, és felszólít visszavételére, és azt mondja, hogy mindez csakis vérrel lehetséges, mely megtisztítja Jeruzsálemet.

A 12. században a dzsihá fáklyavivője egy új, nagyhatalmú török dinasztia lett, a Zandidák. Az iszlám nevében óriási területeket hódítottak meg keleten és úgy tűnt, egy új időszak kezdődik. A keresztényeket kiűzik a Szentföldről. 1146-ban egy szunnita hadúr, Núr-Aldín-Zandi került hatalomra. Uralkodása alatt egyesítette Aleppót és Damaszkuszt, biztosítva ezzel a zandida uralmat és Szíria fölött. Ezen kívül elfoglalta Egyiptomot is. Seregében ott harcolt egy nagyravágyó kurd katona. Ajusz fia Juszuf, akit a történelem úgy ismer: Szalah ad-Dín, a Hit Jósága. A nyugatiak nyelvén: Szaladin.

Közel-Kelet a 12. században

1169-ben Szaladin lett az Egyiptomban állomásozó síita szíriai csapatok parancsnoka. Bár elvileg a síita kalifa, a síita iszlám vallási vezetője alá tartozott, egyre önállóbbá vált. De mert szunnita volt, kívülállónak tekintették. Nem voltak fényes kilátásai. Szaladin kato-

nai kvalitásai hamar megmutakoztak a hadvezetésben. Amikor nyílt lázadás fenyegetett Kairóban a szudáni osztag részéről, ő azonnal lecsapott. Porig égette az erődöt az ott lévő férfiakkal, nőekkel és gyerekekkel együtt. Ugyanakkor megfontolt is volt. 2 évet várt a síita kalifátus eltörlésével, aztán egyesítette Egyiptomot uralma alatt. A vidék új uralkodójaként jelentős gazdasági tartalékokra tett szert a Nílus Delta szántóföldjeinek minden kincsével. 1174-ben Núr al-Dín meghalt és 11 éves fia maradt örökében. Szaladin megragadta a lehetőséget, és kiterjesztette uralmát Szíriára. Hogy hatalmát törvényessé tegye Szaladin Damaszkuszba, Núr al-Dín fővárosába költözött, és feleségül vette annak özvegyét, Iszmatot. Szaladin tehát kelet első számú muszlim hadvezérévé vált. Immár Egyiptom erejével maga mögött Szaladin leigázza Arábiát és Szíriát. Nemsokára egyesítette a különálló muszlim csoportokat egy hadseregbe. Végül felvette a szultáni címet. Szaladin úgy vélte, hogy királysága és hatalmának terjeszkedése kövezi ki a Jeruzsálem ostromához vezető utat.

Keresztény Államok a Közel-Keleten (12. század)

Az 1180-as évek közepén a szultán birodalma már a Nílustól az Eufráteszig terjedt. Csakhogy a birodalom fölötti bizonytalan uralma

attól függött, egy szent háborúval beváltja-e a hozzá fűzött reményeket. Eddig úgy tűnt, nem híve a keresztényekkel való nyílt összecsapásnak. Vajon valóban megsemmisítené őket, és Jeruzsálem visszafoglalása a cél, vagy mindez ismét igazolná üstökösszerű felemelkedését?

1185. decemberében Szaladin ágynak esett, és visszavonult a csatától. Nem tudni pontosan, milyen betegség támadta meg, csupán annyit, hogy magas lázrohamai voltak. Hetek, hónapok teltek el, és állapota egyre súlyosbodott. Soványan, eszméletét alig visszanyerve hánykolódott élet-halál között. Orvosai már lemondtak róla. A muszlim világon zavar és rettegés lett úrrá. Három hónap múlva azonban Szaladin meggyógyult. Szaladin barátai a betegséget a halandóság fuvallataként értelmezték, afféle átalakulásként, melyet Isten küldött, hogy felébressze őt feledékeny álmából. A halálközeli élmény elmélyítette Szaladin vallási meggyőződését. Az uralkodó azelőtt dzsihádról beszélt. Ideje nagy részét mégis muszlimok leigázásával töltötte új birodalma kiterjesztéséért. De ezután újjászületett, és eltökélt célja lett egy valódi, szent háború.

Damaszkusznál óriási sereget vonultatott fel. Készült a jeruzsálemi Keresztes Királyság visszahódítására. Csapatait a Közel-Keletről gyűjtötte össze, 12000 hivatásos lovas és 30000 önkéntes. Egy kortárs muszlim beszámoló szerint vén farkasok és bős oroszlánok. A seregszemen Szaladin láthatta, hogy a muszlim hadak megindulásakor porfelhő árnyékolja be a napot, de a győzelem nem a haderő nagyságában rejlett. A valódi kincs a víz. Hogy a keresztéseket csapdába csalja, Szaladin rajtaütött a fennhatóságuk alatt lévő Tibériás városán. 1187 július 3-án nagyszámú keresztény sereg indult el Szaffuriából. Jeruzsálem nem rég felkent királya Gui de Lussignan vezetésével. A száraz, sivatagos vidéken a kiszáradás halálos fegyver lehet. Szaladin ezt nagyon is jól tudta. A szultán ismerte a víznyerő helyeket, és sokat tett azért, hogy ellenfelei ne juthassanak oda. Szaladin elküldte embereit a közeli Hattín forrásainak őrzésére. Őriztette a vidék minden kútját. A nyári hőségben menetelő keresztések egy víz nélküli gyilkos zóna közepén találták magukat. Július 4-én a keresztények elhagyták sátraikat, Szaladin pedig felfedte kegyetlen és briliáns tervét. Azonnali támadás helyett engedte, hogy a

keresztesek folytassák száralmas vánszorgásukat kelet felé, s megvárta a déli nap sugarait. Szaladin íjászai ekkor nyíl záport zúdítottak a frankokra. A keresztesek legvégső kétségbeesésükben Hattín fennsíkjára menekültek.

A csata egy pontján a gyalogos katonák ott hagyták a lovasok nagyobb csoportját, és elmenekültek. Felfutottak a hegy felé. A lovon ülőket odalent körülvette egyik oldalról a magaslat, a másik oldalról pedig Szaladin hadserege. A szultán valószínűleg 800 méterre volt innen, a völgy másik oldalán. A keresztesek kétszer indítottak ellentámadást. Visszaszorították ellenfelüket, de mindhiába. Szaladin seregei szétmorzszolták őket. Szaladin maga vezette seregét a csatában. Nem vonult háttérbe, hogy emírjei helyettesítsék. Az ütközet végén ő állt katonái oldalán olyan közel, hogy lássa, minden tervei szerint halad-e. A szultán láthatta, amint Gui de Lussignan vérszínű sátra le hull, és vele együtt a keresztény ellenállás utolsó védőbástyája. A hattíni csata Szaladin teljes győzelmét hozta. Betetőzésként elfogták Jeruzsálem királyát, és a szent keresztet is megszerezték. Szinte az egész keresztes hadat lemészárolták vagy fogságba ejtették. Napnyugtakor Szaladin végigjártatta tekintetét a csatamezőn, akár egy győztes oroszlán. Ez volt a dicsőség pillanata. Az egész iszlám szemében dzsihád harcossá vált. Jeruzsálem, Szaladin áhított célja tehát gyakorlatilag védtelenül állt.

1187. szeptemberében egész haderejét bevetette a szent város ostrománál. Tíz nap alatt áttörték a külső falakat. A keresztény gyermekek haját vezeklésül leborotválták, a papság mezítláb vonult fel az utcákon, de ellentétben Jeruzsálem 1099-es keresztény elfoglalásával, Szaladin vér nélkül vette be a várost. Ez pedig jelentősen megalapozta a hírnevét. Évszázadokig úgy vélték, a bölcs és igazságos Szaladin célja az volt, hogy megegyezzen a jeruzsálemi keresztényekkel. Ez a felfogás alkotta a legenda alapját, pedig nem veszi figyelembe a létező bizonyítékokat: Szaladinhoz és az eseményekhez közel állók beszámolóit. Furesa mód ezek a források leírják, hogy a szultán valójában nem békés feladást akart, hanem vérfürdőt. Szaladin titkára, Imad al-Dín al Izfahani a város átadásának másnapján érkezett. Beszámolója egy korai másolatát az oxfordi Bodian Library őrzi. A szöveg Jeruzsálem elestét írja le, ahogy azt Szaladin

akarta bevésni az emlékezetbe. Meglepő, de Imad al-Dín nem ábrázolja Szaladint a béke megtestesítőjeként. Ehelyett egy szent harcost ír le, aki többször világosan felszólította a jeruzsálemi keresztényeket: „Nem vár rátok sem kegyelem, sem menedékjog. Óhajunk, hogy örökké szolgáljatok nekünk. Gyilkolunk majd és foglyokat ejtünk. Kiontjuk véretek. A szegényeket és nőket rabszolgává tesszük.”

Szaladin csak akkor engedett és tett nagylelkűbb ajánlatot, amikor a keresztények kijelentették, hogy utolsó vérükig harcolnak, szétúzzák a muszlim szent helyeket, és kivégzik a városban fogva tartott több ezer muszlimot. Szaladin célja nem az volt, hogy a nagylelkű győztes szerepében tetszelegjen. Attól félt, hogy összetörik a róla alkotott muddzsahid-kép, mely szerint ő az iszlám bajnoka a szent háborúban.

Jeruzsálem ismét muszlim fennhatóság alá került. Szaladint sorozatos győzelmei iszlám hőssé emelték. De kirobbantott egy új keresztes háborút.

A Keresztes Államok megtámadásának híre, Jeruzsálem elfoglalása és a hattíni katasztrófa rettegéssel töltötte el a nyugatot. Az idős III. Orbán pápa a hír hallatán szívrohamot kapott és szörnyethalt. Az új pápa, VIII. Gergely azonnal pápai bullát adott ki: az *Audita tremendi*-t, melyben új keresztes hadjáratot hirdetett.

Az *Audita tremendi* harcba hívása két fő érvet hozott fel. Isten a bűnök miatt büntetésként engedte az iszlám keleti térhódítását, amely bűnben osztozik minden keresztény, és a történelemben először a rosszat is megnevezték. Szaladint magához az ördöghöz hasonlították.

Az *Audita tremendi* üzenete hamarosan megjelent az udvarról udvarra utazgató vándor énekesek dalaiban és zenéjében. A trubadúrok lovagiasságról, szerelemről daloltak Európa udvaraiban. Dalaik megteltek vallásos érzelmekkel a közelgő háborúról énekelve. A keresztények tízezrei álltak katonának: az európai arisztokrácia színe-java, királyok, hercegek és a francia uralkodó. De még mielőtt kitört a keresztes láz, egy király már elkötelezte magát az ügy mellett. Ő lett a harmadik háború legfontosabb hadvezére. I. Richárdot a Westminsteri Apátságban koronázták meg 1189 szept. 3-án. A dicső anjou birodalom uralkodójává vált, amely a Írországtól a Pireneuso-

kig terjedt. De mielőtt trónra lépett, már elkötelezte magát egy keresztes hadjárat mellett. Döntése megdöbbentette a gyenge dinasztiát. Richárd fiatal éveiben fivéréivel, például János herceggel rivalizált. Később pedig következtek apjuk, II. Henrik ellen. Halála előtt az idős király ellenezte Richárd belépését a keresztes hadba. De ekkorra a szent háború lehetőségével Richárd kiléphetett apja árnyékából. Csakhogy ezzel elkezdődött Oroszlánszívű Richárd küzdelme önmagával: összeegyeztetni királyi és katonai kötelességeit.

Anglia belevetette magát a szent háború előkészületeibe, hogy előteremtse egy kolosszális hadjárat költségeit. Már II. Henrik gyűjtött erre Anglia szerte kivetett külön keresztes adójával, az ún.: Szaladin-tizeddel. De az Oroszlánszívű még több pénzt akart összegyűjteni, elképesztő költségekbe verve magát. A középkori Anglia pontosan vezetett pénzügyi dokumentumaiból, az államkincstári tekercekből kiderülnek az elképesztő kiadások részletei. A dokumentumok Anglia legrégebb fennmaradt közjogi iratai, bennük az uralkodói jövedelem leírása megyére lebontva az adott pénzügyi évben. Az 1189-90-es évek tekercesei alkotják Richárd uralkodásának teljes pénzügyi beszámolóját. Hihetetlenül pontos és részletes leírást ad a 3. keresztes hadjárat költségeiről. Például Hampshire tartományból: „Tehát sózott szalonna szállítandó a királlyal Jeruzsálembé. Értéke: 58 font 18 schilling és 11 penny.” És a feljegyzésben van még további 20 adag bab, 10.000 db kétszögű lópatkó, és 100 egység sajt. Richárd összesen 14.000 fontot költött hadjáratai előkészületeire, amely több mint Anglia éves királyi jövedelmének fele.

Marseille – Richárd nem csupán a legjobb tartalékokkal rendelkező keresztes király volt. A Szentföldre is teljesen másképpen akart eljutni. Keresztesei tengeri útra készültek. A gigantikus szállítás alapos megtervezést igényelt és voltak hátulütői a hajótöréstől a járványokig. De az új út gyorsabb és biztonságosabb, mint átvonulni elenséges területen. Ráadásul harci gépek, fegyverek és lovak keletre szállítását is lehetővé tette. A komoly előkészületek után Richárd készen állt az indulásra Marseille kikötőjéből. Bár a Szentföld zarándokai már jól ismerték ezt a helyet, először használták ilyen keresztes expedícióhoz. Szörnyű körülmények között indultak el. 1190. augusztus 7-én hagyták el Marseille-t, úgyhogy a hőmérséklet valószí-

núleg 35 fok körül lehetett. 150 vagy annál is több ember, a rakomány és a fegyverek mind összezárva együtt egy kisebb vitorlásan, amely már enyhe tenger fodroktól is hullámozott. Komoly probléma lehetett a tengeribetegség és a kiszáradás a tengerhez nem szokott lovagok és apródjaik körében. Gyomorrontás és efféle betegségek szintén előfordultak, mivel hosszabb időre össze voltak zárva.

A flotta hosszabb útvonalon haladt, hogy elkerülje a Földközi-tenger belső, veszélyes vizeit. A parthoz legközelebb kellett haladniuk a hathatós navigációhoz. Ez pedig kizárólag nappali navigációt jelentett. A víz pedig komoly nehézséget okozott. Az evezés embert próbáló munka. Az evezősök napi 8 liter vizet ittak. Tehát napi egy köbméter kellett a teljes legénység itatásához. A lovagnak naponta 28-35 liter vízre volt szükségük. Ezért naponta kikötöttek csak a víz és étel utánpótlás miatt.

A Szentföldön – 1191 júniusában hadai élén hajózva Oroszlánszívú Richárd elérte Palesztína partjait, és először pillantotta meg Akkót. Akkó a Közel Kelet egyik legnagyobb kikötője, Palesztína északi kapuja. Keresztények elleni védőbástya volt tenger és szárazföld felől egyaránt. Masszív tenger felől emelkedő falait a flottájával közeledő Richárd is láthatta. De amikor az Oroszlánszívú odaért, a város már másfél éve ostrom alatt állt. Az ottani muszlin helyőrséget ugyanis keresztesek tízezrei vették ostrom alá. Mögöttük a sík vidéken szerteszét pedig ott voltak Szaladin seregének sátrai, és köztük Szaladin. A város partmenti elhelyezkedése miatt Szaladin nem tudta legyőzni az ostromló seregeket Richárd érkezése előtt. A tenger lüktető artériaként engedte be a friss csapatokat nyugatról a Szentföldre. Ha a szultán megölt ezer keresztényt, másnap kétezer érkezett helyettük. Szaladin számára Akkó ostroma lehetetlenséggel határos vállalkozásnak tűnt. A gyűrű áttöréséhez Richárd minden haditudományára szükség volt. Ahhoz, hogy a város vastag falait áttörjék a keresztesek elképesztő rombolásra képes katapultokat és ballisztákat vetettek be. Oroszlánszívú Richárd Messinából hozott hatalmas sziklával fokozta a rombolást. Június végére a keresztesek taktikája sikerre vezetett. A falak majdnem beomlottak. A védőket kimerítette a folyamatos ostrom. Egy keresztes így ír a muszlimok szenvedéséről: „Bizony, most már félnek az átélt csodától, hogy a vi-

lág jött el őket legyőzni, falaik áttörve, leomolva, harcosaik lekasza-
bolva, holtan fekszenek.” A szultán helyőrsége nem bírta tovább.
Szaladin a hattíni győző, Jeruzsálem visszafoglalója döbbenten nézte
végig, ahogy Akkó helyőrsége meghajol Richárd király előtt, és bé-
két kér tőle.

Akkónál győzött a harmadik hadjárat. Richárd sietve tárgyalt vol-
na megadásról, hogy haladhasson tovább palesztinai hadjáratán.
Szaladin viszont időt akart nyerni, és ez a veszélyes stratégia Ri-
chárdot döbbenetesen kegyetlen tette sarkalta. Szaladin előőrse lát-
hatta, amint Akkó muszlim helyőrségét, mintegy 2700 embert meg-
kötözve elővezetik, a síkságra terelték őket, ahol zavartan és félve
bújtak össze. Néhányan talán azt hitték, elengedik őket. Egy muszlim
szemtanú leírta, ahogy a keresztesek egy emberként megtámadták és
kardcsapásokkal, szúrásokkal lemészárolták őket. A vérfürdő világos
üzenetet küldött Szaladinnak: az Oroszlánszívű ilyen eltökéltséggel
lép a szent háborúba. Richárd pályafutásának legellentmondásosabb
tette döbbenetet és dzsihádot váltott ki az iszlám köreiben, foltot ejt-
ve az Oroszlánszívű király hírnevén.

Richárdnak nem ma-
radt más dolga, mint-
hogy seregével a part
mentén dél felé vonul-
jon. De csapatait Akkó-
ból is alig tudta kiimád-
kozni. A szent háború
borzalmai elől a kikötő
ideális menedék lett min-
denféle gyönyörök és til-
tott élvezetek tárháza.
Emberei hűségét híz-
lés, ima, kényszer és megvesztegetés eszközével erősítette meg.

Keresztesek

gűl négy hónappal a Szentföldre érkezése után Richárd serege elin-
dul a partvonal mentén dél felé. Célja a nyílt csaták elkerülése volt,
hogy sértetlenül elérje csapataival a déli várost, Jaffát. Katonáit ha-
jók kísérték a partok mentén. Ahol útközben találkoztak: Haifa,
Cézárea és Jaffa. A katonák így könnyen haladtak, mert hajók vitték

a nehéz rakományt. A part menti útvonal megvédte őket a bekerítéstől. Ahol lehetett a keresztesek gyorsan meneteltek. Tömött hadszo-
lopaik jobb szárnya szinte a tengerben gázolt.

Szaladin mindenütt árnyékként követte őket, kisebb rajtaütésekkel, csetepatékkal zaklatva a sereget és megpróbált nyílt csatát kieszközölni, hogy megállítsa Richárd előrenyomulását. Richárd nagy gondot fordított a sereg erejére. A menetelések közt kétnapi pihenőt tartott, de szeptemberre a fogyatkozó ételadagok miatt a katonák gyakran összekaptak. A közemberek ugyanis ellepték az aznapi menetelésben elhullott húsosabb lovak hulláit, és rendre összekaptak az ételen az előkelő lótulajdonos legnagyobb döbbenetére. Richárd közbelépett. Megígérte, hogy pótol minden hátast, ha méltó katonának adják az elhullott állatot. Hú katonái úgy vetették rá magukat a lóhúsra, mintha vadhús lett volna. Szeptember 6-án Richárd táborot vert, és megpihent éhező, kimerült seregével. Ezalatt az ellenség türelme fogytán volt. Egy szemtanú beszámolója Szaladin táborából leírja, hogy a szultánt bosszantotta Richárd zavartalan előretörése, és idegesítette, hogy az két-három naponta pihenőt tart. A szultánnak azonnal és bármi áron egy csatát kellett kieszközölnie. Amikor Richárd csapatai elindultak Arsub. felé, Szaladin teljes serege állta útjukat. A szultán úgy döntött, ezen a ponton állítja meg a kereszteseket. A keresztesek tovább nyomultak Szaladin nem szűnő támadásai közepette. A levegő megtelt muszlim kiáltásokkal és harci dobok hangjával. Egy szemtanú szerint a kereszteseket körülvették, mint nyáját az éhes farkasok, ők pedig nem láttak semmit, csak az eget és körülöttük a gonosz ellenséget. Katonái hiába kérlelték a királyt, hogy engedélyezze a visszatámadást, alakzatban meneteltek tovább.

Richárd azonban döntésre kényszerült. A hátsó oszlopból két lovas hirtelen kitört. Dűhtől és sértettségtől küzdve vágtak a muszlimok felé szent György nevét üvöltve, utánuk pedig keresztesek ezrei. A király azonnal látta, hogy visszahívásuk reménytelen ezért odavágtatott elszakadt csapataihoz. A muszlimok az ütközettől megtörten, és megkergetve egy erdőbe menekültek. Szaladin ismét komoly vereséget szenvedett. A szultán teljes haderejét bevetette abban a reményben, hogy útját állja a kereszteseknek, de kudarcot vallott. Az elkeseredett Szaladin szívét csak Isten ismerhette ebben a pillanat-

ban. Richárd ezzel szemben elégedetten tekinthetett vissza Arsufra. Bár nem készült nyílt ütközetre Szaladinnal, amikor eljött az idő, gyorsan döntött, és elsöprő, csapatait feltüzelő győzelmet aratott. Ugy tűnt, Richárd arra hivatott, hogy meginduljon Jeruzsálembe.

Taktikája gyors szárazföldi előnyomulás, és a rejtett diplomácia keveréke volt. A Lovag Király megdöbbenő ajánlatot tett. Felajánlotta tulajdon hűgát a szultán öccsének, al-Adílnak feleségül. Ennek részletei Szaladin életrajzában olvashatók, melyet tanácsadója, Bahal al-Dín vetett papírra. Egy alig ismert nyolcszáz éves eredeti kézirat tanúskodik erről, amit a jeruzsálemi Aqsa mecset könyvtárában őriznek. Egyedülálló leírás az Oroszlánszívű Királyról.

Hosszas tárgyalások után egyeznek meg. Sok levélváltás után, de végül is megegyeznek a lényegben, hogy al-Malik al-Adíl, Szaladin öccse majd feleségül veszi Richárd hűgát. A házassági ajánlat Richárd ravaszságát jelzi. Azt akarta, hogy a kétség árnyéka vetüljön al-Adilra, aki Szaladin hűséges öccse, de veszélyes lehet utódaira nézve, egyszóval olyas valaki, akinek titkolt céljai lehetnek. Szaladin belemegy a megállapodásba. Hogy miért? Azért, mert mindenki a partvonalat akarja, és ezt meg azt a várost. Richárd pedig azt mondja, hogy a hűgának adja az egész partvonalat az esküvő után. Bahal al-Dín leírja, milyen fürgeesű tárgyalópartner volt Richárd, és ezt Szaladin is jól tudta. Mindketten veszélyes játszmat játszottak. Szaladin bizonyára csak azért fogadta el a házassági ajánlatot, mert úgy vélte, visszavonják és igaza volt. Pár nap múlva Richárd azt válaszolta, hogy hűga nem mehet feleségül al-Adílnak, mert az muszlim.

Jeruzsálem – Decemberre Richárd készen állt szent célja, Jeruzsálem meghódítására. A város 20 kilométeres körzetébe vonult, és felkészült a támadásra. A tél azonban döbbenetesen hideg volt. Egy szemtanú szerint „hideg volt és borult, esett és havazott. A sátrak felborultak, az étel vizes, a páncél rozsdás, a ruhánk bűdös.” Harci kedvük viszont a tetőfokára hágott. A lovagok már majdnem célt értek. Leírhatatlanul vágyakoztak Jeruzsálem látására, zarándoklatuk célja felé. Vajon a király is osztozott katonái lelkesedésében? A szent város falai alatt élete legnehezebb döntés elé került. Saját keresztes törekvései, vagy a háború hideg valósága! Oroszlánszívű be-

jelentette, hogy a keresztes had elvonul a város alól. A part menti utánpótlást akadályozta a fagyos tél. Jeruzsálem ostroma vállalhatatlan veszélyeket rejtett. Katonai szempontból Richárd döntése érthető volt, de kijelentése romba döntötte a hadsereg morálját. Egy keresztes szerint: „Amióta Isten az időt megteremtette, nem volt egy sereg ilyen csalódott, ilyen szomorú. Mindenki átkozta a napot, melyen megszületett.”

Szaladin seregei is kimerülőben voltak. A két had egyre közelebb került egymáshoz. A szultáni seregen belüli mozgolódásról pedig lehetőséget teremtettek Richárdnak egy második támadásra. Csakhogy terveit az Európából érkező rossz hírek megghiúsították. Richárd hosszú távollétében fivére, János megpróbálta megkaparintani a trónt. Ez a hír aggasztotta a királyt. Döntenie kellett: maradjon a Szentföldön, vagy térjen haza királyságáért. Richárd döntésképtelené vált. Emberei a Jeruzsálem elleni támadásra biztatták. Ő pedig engedett nekik. Elvesztve uralmát a hadjárata fölött a józan ész ellenében: az Oroszlánszívű másodszer is Jeruzsálem ellen vonult.

A késlekedés időt adott Szaladinnak az átcsoportosításhoz. Eddig is Jeruzsálemben tartózkodott, készült a mindent eldöntő összecsapásra. De az ostrom fenyegető árnyékában megmaradt csapatai özszeesküdtek ellene. Többen féltek, hogy ostromgyűrűbe kerülnek, mint az akkóiak., és felszínre tört a régóta lappangó ellentét a törökök és Szaladin kurdjai között, ami nyílt összecsapással fenyegetett. A kényes helyzetben Szaladint arra biztatták tanácsadói, hogy hagyja el a Szent Várost, amíg lehet. Most a szultán került komoly döntés helyzetbe: maradjon Jeruzsálem reménytelen ostrománál, vagy, ami elképzelhetetlen, hagyja sorsára a legszentebb várost? Bahal mindvégig mellette volt ezen a szenvedéssel teli éjszakán, és a szultán gondolatait érzékletesen tolmácsolta. Azt írta: "Szaladin Jeruzsálem iránti szeretete hegyeket mozgat meg", és hogy "ezen az éjszakán csak a szent háború fölötti aggodalom foglalkoztatta." Reggelre a szultán meghozta döntését. Sorsára hagyja Jeruzsálemet.

1192 július 3-án itt az Aksa mecsetben láthatta Bahal al-Din, hogy a szultán a földre borul, pár szót szól, és ezalatt imaszőnyegére hullottak könnyei.

Richárd soha nem volt ilyen közel a győzelemhez. Ha Szaladin elvonul, a város elesik. Az Oroszlánszívű csak órákra volt a dicsőségtől. De mivel fogalma sem volt Szaladin döntéséről, saját döntésében is kételkedni kezdett. Richárd állítólag végignézett Jeruzsálem bevehetetlen falain, és meggondolta magát. Összehívta hadvezéreit, hogy eldöntsék, mi legyen. Szemtanúk állítják, hogy már előre tudta, mit fog tenni. A támadást ismét visszavonta. A keresztesek elképedtek ezen a fordulaton. A temérdek elköltött pénz, a birodalomtól való hosszú távollét, a Jeruzsálemért kiontott életek után Richárd visszavonulása megdöbbentő volt. Ha kitarthatna volna, legyőzhette volna Szaladin fáradt katonáit, és övé lehetett volna Jeruzsálem. Ehelyett félbehagyta hadjáratát és egyik fél sem győzhetett a másik fölött.

Oroszlánszívű Richárd, a legendás keresztes lovag hazatért a Szentföldről úgy, hogy soha nem járt Jeruzsálemben. Anjou birodalmába visszatérve elfoglalhatta trónját, de az évtized hátralevő részét európai ellenségeivel hadakozva töltötte, ameddig halálra nem sebezte egy nyílvesző.

Az iszlám megvédte Szent Városát. Szaladin viszont katonai géniusza ellenére sem tudta megakadályozni, hogy a keresztesek visszafoglalják a partvidéket.

Kettejük történetét gyakran halljuk leegyszerűsítve, megmásítva, a Kelet és Nyugat muszlimok és keresztények közötti ellentét szimbólumaként. Ma is gyakran megmásítják a róluk alkotott képet azok, akik kisajátítanak őket. Richárd, az igaz lovag, a kegyetlen Oroszlánszívű király – és Szaladin az iszlám kegyes hőse, a nyugat rettegett ellensége.

A harmadik keresztes háborúban fény derült összetett személyiségekre. Szaladin nem egyszerűen a hit kegyes védelmezője, olykor öncélú és könyörtelen, Richárd pedig nem pusztán bátor lovagkirály, néha ravasz tárgyalópartner is. A Jeruzsálemért vívott véres háború 100 éven át tartott. A gigászi ellentét végső fejezete a következő században Egyiptomban zárul, mikor egy keresztes buzgóságtól hajtott francia király, és a középkor legkiemelkedőbb muszlim alakja küzd meg a Kelet fölötti uralomért.

Forrás: Crouades (a BBC filmje; Digi-TV)

Összeállította: Tarjányi Béla

É l ő I g e**BIBLIAISKOLA****Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat***Vágvölgyi Éva***Az üdvösség üzenete****– messiási jövendölések Izajás könyvében (I. rész)****A.) Alap gondolat**

Az ókori kultúrákban ismeretesek az ún. isten-királyok. Izraelben a királyt nem istenítik, nem tekintenek egy embert istennek, nem tisztelik istenként. Annyiban kapcsolódik össze Isten és a király személye, hogy Izraelben a királyságot Isten kegyelme tartja fenn: „A földkerekségnek Isten az Ura. Ő rendel fölője a kellő időben jó vezetőt” (Sir 10,4). A történelemben a király Jahve felkentje, akit Isten embere olajjal ken fel, ez Isten lelkével való investitúrát jelképezi (1 Sám 9,16; 10,1; 16,13). Ezzel a királyt olyan szerepre szentelik fel, amelynek erejében Jahve helyettese lesz Izraelben. Ez a felkenés a királykoronázás fontos szertartása. A király, mint Jahve felkentje, olyan megszentelt személy, akivel szemben minden hívőnek vallásos tiszteletet kell tanúsítania. Attól kezdve, hogy Nátán jövendölése Izrael minden reménykedését Dávid dinasztiájára összpontosította (2 Sám 7,12-16), minden tőle származó király a jelenlegi "Messiás" lesz, akin keresztül Isten teljesíteni akarja népére vonatkozó terveit.

A száműzetés előtti zsoltárok kidomborítják e királyi Messiás helyét Izrael hitéletében. A kapott kenet az isteni előszeretet jele (Zsolt 45,8); a felkenés a királyt Jahve fogadott fiává tette (Zsolt 2,7). Ezért biztosan számít Isten védelmére (Zsolt 18,51). A Dávidnak tett ígéretre támaszkodva remélik, hogy Isten mindörökké utódokat támaszt dinasztiájának (Zsolt 132,17).

Izrael fiainak királyát, de mindenekelőtt a Messiást egy belső közelék állandó kapcsolatban tartja Jahvéval. A király Izrael Istenét képviseli (2 Sám 14,17: Isten angyala). Különösen a Messiásról áll, hogy Isten hasonmása (altrego), hiszen senki nem áll olyan közel Istenhez, mint az Örök Atyának és a Béke Fejedelmének (Iz 9,5) királyi alakja. A fölkenéssel és a beiktatáshoz tartozó egyéb szertartásokkal a király „más emberré” lett (1 Sám 10,6), mindenekelőtt magára öltötte Isten szentségét és érinthetlenségét. Ez főleg a nagy királyra, Dávidra állt, és „Dávid kedvéért” az ő földi utódaira, „mindörökké” (Zsolt 18,51; 45,7 stb.). A Júda házából való királyt arra választotta ki Jahve, hogy az ő „királyságának trónján üljön Izrael fölött” (1Krón 28,5). Végső fokon a földi király csak részesedett Jahve örök királyságából (vö. Iz 33,22); az a körülmény, hogy az uralkodói hatalom a személyes Isten uralmában gyökerezett, arra épült, nagyban növelte a júdeai királyok tekintélyét, másfelől viszont azt jelentette, hogy a király sokkal mélyebb kapcsolatba került Istennel. Az egész Ószövetség emlegeti a szabadító királyt. Izrael fiainak királya érvényt szerez a szegény jogának, őt illeti „az igazság jogara” (Zsolt 45,7; 72,1 kk. 4.12). Az eszményi király maga a Messiás (Zsolt 72,7.16; Jer 23,5; Ez 34,23–24; 37,24).

Izajás prófétával egy új szakasz kezdődött: mintha megszakadt volna a régi folytonosság az uralmon lévő király és a Messiás között. A királyt még mindig Dávid házából valónak mutatja be a szerző, ugyanakkor a különbséget is erősen hangsúlyozza kettejük között. A szír–efraimita támadás veszedelmét látva Izajás arra szólítja föl Ácház királyt, aki az asszíroktól várta a segítséget, hogy kérjen Istentől jelet ígérete teljesítésére. Amikor Ácház vonakodik e felszólításnak eleget tenni, Jahve maga ad jelet az Emmánuelben, aki ebben az összefüggésben nem lehet senki más, csak egy messiási alak (vö. Iz 8,8), akár arról van szó, hogy Izajás Ácház fiát, Hiszkiját üdvözölte, akár arról, hogy a nélkül hirdette előre a Messiást, hogy bármelyik történelmi személlyel összekapcsolta volna. Az a hangsúly, amelyet az Emmánuel születésének hirdetése kap (vö. Ter 16,11; Bír 13,3.5; Lk 1,31), jelzi alakja fontosságát.

B.) Szentírási szöveg: Iz 7,1-17; Mik 5,1-5; Mt 1,18-25

C.) Bevezetés

1. Álom a szabadítóról

Ma is léteznek diktatúrák, de nem kell messzire mennünk, sokunkban még ott élnek a kommunista rendszer emlékei is az elnyomásról. Az emberben élő szabadságvágy kitermeli a szabadító alakját, megszületik benne egy ideális alak, aki elhozza számára a szabadságot. Izajás korában Izrael államformája a királyság volt, tehát a próféta ezekhez a társadalmi keretekhez igazodva a szabadulást egy új király, a messiás-király személyéhez köti. Tőlünk már jobbra idegen ez a társadalmi forma, nem gondolkodunk uralkodókban és királyokban, amikor vezetőt várunk, aki megmutatja a szabadulás útját. Milyen vonásokkal, milyen tulajdonságokkal ruházzuk fel ezt a személyt, mit várunk el tőle, milyen legyen? Hogy nézzen ki az én messiásom?

2. Ember arcú Isten – Isten arcú ember

Isten hatalmas és erős. A pogány isteneket is annak hiszik a híveik. Segítségért, oltalomért fordulhat hozzá az ember. Jahve azt mondja Mózesnek a Hórebbe: „Én vagyok az, 'Aki vagyok'”. (Kiv 3,14) Jézus születésével, a megtestesülésben, kereszthalálban és feltámadásban azt mondja: Nem az vagyok, akinek gondoltál.

A pogány vallások is gyakorta beszélnek arról, hogy emberi alakot öltenek az istenek, de ezekben a történetekben a „gyermekalakot rögtön mintegy szétveti az istenalak” (Kerényi Károly), már pici gyermekkorban megnyilatkozik a rendkívüliség, az isteni.

A várt messiás: egy ember isteni tulajdonságokkal.

Ehelyett

A Messiás: egy Isten emberi tulajdonságokkal, Jézusban egy ember arcú Isten lépett a történelembe, túlon túl ember arcú, annyira, hogy fel sem ismerik, csak néhányan. Jézus nagyon egyszerű körülmények közé születik és az evangéliumok nagyon visszafogottan beszélnek olyasmiről, ami rendkívüliségre utal (a foganás, a csillag, a pásztorok és a bölcsek). Ez az egyszerű és hétköznapi kezdet folytatódik a továbbiakban Jézus nyilvános működésének kezdetéig. Sem-

mi sem utal rá, hogy maga Isten lépett a történelembe. Jézus nyilvános működését már csodajelek kísérik, de épp csak annyi, hogy igazolja kilétét, tér és idő korlátai közé szorítva él, mint bármelyik közönséges ember. Akik közel kerülnek hozzá, az apostolok, azok megsejtenek valamit („Uram, miért van az, hogy nekünk akarod magadat kinyilatkoztatni, és nem a világnak?” Jn14,22), de az ő számukra sem egészen nyilvánvaló, hogy kicsoda Jézus, túl sok - mai szóval - prekonceptiójuk van a Messiással kapcsolatban, az Istennel kapcsolatban. Jézus keresztje őket is megbotránkoztatja: „Távol legyen ez tőled, Uram! Ez nem történhet meg veled” (Mt 16,22) „Ezen az éjszakán ti mindnyájan megbotránkoztok bennem” (Mt 26,31) Isten Fia nem halhat meg és pláne nem így. Isten hatalmas és erős, a Fia is hatalmas és erős (ura a természet erőinek, csodákat tesz, stb.), nem válhat kiszolgáltatottá semminek és senkinek.

Mi is egy hatalmas és erős Istenben hiszünk, akihez segítségért, oltalomért fordulhatunk, aki megment a bajtól és a veszedelemtől. Számunkra is sokszor botrány a kereszt, nem akarjuk Isten emberi arcát látni, pedig az ember arcú Isten megmutatja számunkra, hogy valójában milyen ő és hogy nekünk milyennek kellene lennünk.

3. wilhelm brunners: virágvasárnap

egy látomás
1980
látom,
róma püspökét
jános páp papát
egy számaron
belovagol
tübingenbe
meglátogatja
hans küngöt
és békét köt vele
és megöleli őt
és azt mondja neki
te a barátom vagy

én látom
leonyid brezsnyevet
a moszkvai embert

egy számaron
belovagol kabulba
és meglátogatja
afganisztánt
és békét köt
és megöleli
a kicsi
büszke népet
és azt mondja
legyél a barátom

én látom
a zsidó és palesztin
begint és arafatot
együtt lovagolni
a szent városban
jeruzsálemben
és békét kötnek
és átölelik egymást
és azt mondják
barátok vagyunk
én látom
mindnyájunkat

hogyan szállunk
a magas lóról
és megyünk
egy nagy szabadság
vonzásában
és átöleljük egymást
és békét kötünk
és azt mondjuk
nővérei
és fivérei
vagyunk egymásnak

4. Szövegmunka az Iz 7,1-17

A történelmi helyzet

Izajás prófétai fellépése Uzija halálának idejére tehető, Ácház és Hiszkija uralkodásának korára. Ácházal egy időben Izraelben Pekah és Hósea uralkodott (2Kir 16,1–20; 2 Krón 28,1–27; Iz 7). – Szíria és Izrael szövetségre lépve Júdát is bele akarták vonni egy AsszírIA elleni lázadásba, de mivel Ácház AsszírIA-ellenes törekvésekben nem támogatta őket, megtámadták Júdát, Damaszkusz megszállta Ejjlatot, a filiszteusok elfoglaltak 6 várost (2Krón 28,18), Izrael megtámadta és legyőzte Ácházal, aki visszahúzódott fővárosába. A szírefraimita koalíció próbálkozásának az lett az eredménye, hogy AsszírIA Kr.e. 733-ban meghódította Izraelal és Kr.e. 732-ben SzírIAal, Júda pedig a vazullusa lett, mivel AsszírIAához fordult a koalíció ellen segítségért (a Templom aranyán és ezüstjén szerezte meg Tiglatpilezert szövetségésül). A király, hogy hatalmát megőrizze, mindenben kénytelen volt AsszírIA kegyeit keresni (16,10). Felkarolta a magaslati kultuszal, illetve a bálványimádást; az égőáldozat bronzoltaráal elmozdította helyéről és damaszkuszi mintára új oltáral építetett, ezen maga is mutatott be áldozatot (2 Kir 16,10–16); Jeruzsálemben bezáratta Jahve templomát (2 Krón 28,24). Ácház utóda fia, Hiszkija lett (2 Kir 20,11; Iz 38,8). Kr.e. 714-ben újabb politikai krízis követ-

kezett, amikor Egyiptom próbálja meg rávenni Júdát és a filiszteusokat, hogy lázadjanak fel Asszíria ellen. Ekkor Izajás próféta újra tiltakozik. 705-ben Hiszkija Egyiptom segítségével bízva több kis állammal együtt fellázadt, de 701-ben a lázadást leverték, Júdát végigpusztították, Hiszkijának magas hadisarcot kellett fizetnie. Izajás szemében az uralkodók legfőbb bűne az volt, hogy maguk akarták kézbe venni az ország sorsát, megfélelkezve arról, hogy Jahve a történelem ura, ő irányítja még a leghatalmasabb nemzetek sorsát is. Az embernek teljes hittel és bizalommal mindenben rá kell hagyatkoznia Jahvéra; a hittől függ Izrael jövője (vö. 7,9; 30,15). A földi hatalmakban kár bizakodni, azoktól nem várható szabadulás. Izajás ismételtén visszatér ahhoz a kis csoporthoz, amely megfelel Jahve elvárásainak; ez a maradék hordozza az ígéreteket, amelyek középpontjában a Dávid házából származó Messiás, az eszményi uralkodó áll. Izrael szabadulása egyértelmű ellenségei vesztével.

Sajnos mind Ácház, mind Hiszkija hitetlennek bizonyult a vész esetén és nem Jahve segítségével bízott, hanem emberi hatalmagnál keresett segítséget. Hitelensége miatt mind Júda, mind Izrael elnyeri büntetését, mindkét királyságot leigázzák, a népet fogságba hurcolják.

Izajás (héb. Jesaja 'Jahve szabadulás') a legfontosabb a próféta. Apja Ámosz, akit mind a zsidó, mind a keresztény források összetévesztenek Ámosz prófétával. A babiloni Talmud szerint Ámosz Amaszja király fivére lehetett, így tehát a jeruzsálemi arisztokráciához tartozott ő és maga Izajás próféta is (vö.3,1–24; 7,3; 8,1 kk.; 22,15 kk.; 36–39 és 1,8.11–15; 5,1–6; 6,1–7; 7,3; 8,6.18; 28,16). Magáról Izajás prófétáról keveset tudunk. Uzija király halála évében (Kr. e. 740) prófétai küldetést kapott (Iz 6,1). Ekkor már nős volt, mert 3 év múlva fiával a karján jelent meg Acház király előtt (7,3). Két fia, akiket név szerint is ismerünk (Seár Jasúb 'egy maradék visszatér' és Mahér-Salal-Has-Baz 'rabolj gyorsan, prédálj hamar'; 7,3; 8,3) a prófétával együtt jel és tanítás volt Izrael számára (8,18). Ifjúkorában béke és jólét volt: Edomot legyőzték (2Kir 14,7), és Ejlaton át (vö. 14,22) Jeruzsálembé áramlott Kelet gazdagsága (Iz 2,7.16), de Izajás meghívása idején fordulatot jövendölt (6,11). Mint más próféták, Izajás is látomásban kapta küldetését (6,1–7): önként

ajánlotta fel magát Istennek (6,8). Föllépése közvetlenül az Ámosz és Ozeás utáni időre esik. Az Asszíria romlását illető jövődőlésben és Isten népe iránti szeretetének szemlélésében teljes összhangban van Ozeással, de találunk érintkező pontokat Mikeással is, aki a kortársa volt (vö. 2,2 kk.; 7,14; 11,1 és Mik 4,1 kk.; 5,2; 5,1). Mindketten szót emelnek a társadalmi igazságosságért, amelyet a városi élet föllandulásával a gazdagok és hatalmasok közül némelyek háttérbe szorítottak. Izajás abban minden más kortársát fölülmúlta, hogy a réggit és az újat egyaránt hitelt érdemlően tudta tanítani. Meggyőzően hirdette, hogy Isten ítéletének ideje elérkezik, hogy a népnek és Dávid házának egy maradéka fönnmarad, s hogy csak a bizalommal párosult hit révén lehet megmenekülni.

Izajással egy új szakasz kezdődött: mintha megszakadt volna a régi folytonosság az uralmon lévő király és a Messiás között. A királyt még mindig Dávid házából valónak mutatja be a szerző, ugyanakkor a különbséget is erősen hangsúlyozza kettejük között. A szírafraimita támadás veszedelmét látva Izajás arra szólítja föl Ácház királyt, aki az asszíroktól várta a segítséget, hogy kérjen Istentől jelet ígérete teljesítésére. Amikor Ácház vonakodik e felszólításnak eleget tenni, Jahve maga ad jelet az Emmánuelben, aki ebben az összefüggésben nem lehet senki más, csak egy messiási alak (vö. Iz 8,8), akár arról van szó, hogy Izajás Ácház fiát, Hiszkiját üdvözölte, akár arról, hogy anélkül hirdette előre a Messiást, hogy bármelyik történelmi személlyel összekapcsolta volna. Az a hangsúly, amelyet az Emmánuel születésének hirdetése kap (vö. Ter 16,11; Bír 13,3.5; Lk 1,31), jelzi alakja fontosságát.

5. Emmánuel: Immánuel (héb. 'velünk az Isten'): személynév. Iz 7,14: „Igen, a szüz fogan, fiút szül és Emmanuelnek nevezi el”

Izajás próféta Ácház király számára, Isten hűtlen helytartója számára meghirdet egy ellenkirályt, egy hűségeset, annak, aki a fölkenés megbízatását nem teljesíti meghirdeti azt, aki majd teljesíteni fogja. Ez az Immanu Él, a „Velünk az Isten” nevet viselő új király nem más, mint a *maradék királya*, a maradéké, amelyből a népnek meg kell újulnia. Ő lesz az, mint elhivatott, aki megvalósítja a beteljesülést, olyan királyként, aki már gyermekként „meg tudja vetni a

rosszat és a jót választani” (Iz 7,15-16). „*Aludttejet és mézet eszik majd*” (Iz 7,15), a földművelést megelőző, nomád pásztorkodás korszakát, az „ártatlanság korát” idéző eledelt. De a tej és méz mint a kánaáni bőségre utaló motívum (Kiv 3,8.17; 13,5; 33,3; MTörv 6,3; 11,9; 26,9 stb.) ismételten előfordul a Bibliában:

„És ismerem szenvedését. Leszálltam tehát, hogy megszabadítsam az egyiptomiak kezéből, és kivezessek arról a földről egy jó és tágas földre, egy tejjel és mézzel folyó földre” (Kiv 3,8).

„Halld tehát Izrael, s vigyázz, tedd meg, amit az Úr megparancsolt neked, hogy jó dolgod legyen és felette megsokasodj azon a tejjel s mézzel folyó földön, amint az Úr, atyáid Istene megígérte neked” (MTörv 6,3).

Az Emmanuelre vonatkozó jövendölésben összefonódik a jelen és az idők vége, a dávidi és a messiási ország. A hagyományos katolikus értelmezés Emmanuelt közvetlenül a Megváltóra vonatkoztatja, az *almah* 'lány' szót pedig Máriára.

Az *almah* szó 'házasságra érett, férjhez menendő lány'-t jelent, nem 'szűz' jelentésű (Ter 24,43; Kiv 2,8; Zsolt 46,1; 68,26; Péld 30,19; Én 1,3; 6,8; 1 Krón 15,20) a szó fiziológiai értelmében, legfőljebb úgy is alkalmazható; a régi K-i nyelvekben fiziológiai értelemben véve nem is volt külön szó a szűzre.

Szíriát és Efraimot két *füstölgő, üszkös fadarab*nak nevezi (4.v.), ami arra utal, hogy semmik, bármikor eltáposhatók (6.v.), de akinek Jahve a védelmezője, annak nem kell félnie (4.v.).

6. F. Händel: Messiás

Nyitány. Széles, méltóságteljes hangok szólalnak meg *Graveban*, mintha egy óriási világra előtt állnánk és egyenletesen és feltartóztatlanul közeledne valami rendkívüli pillanat, aztán felgyorsul a tempó, megsűrűsödik a szólamok rajza és az örömhír szikrája pattan lélekről lélekre egy *fügában*: Ő közeleg.

Majd a *tenor recitatívója* Izajás jóslatát idézi:

„Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet!

– mondja a ti Istenetek.

Szóljatok Jeruzsálem szívéhez,
és kiáltásotok neki,
hogy letelt szolgálata,
letörlesztette bűnét,
hiszen kétszeresen meglakolt az Úr kezétől
minden vétkéért!

Egy hang kiált:

»Készítsétek a pusztában az Úr útját,
egyengessétek ösvényt a sivatagban Istenünknek!»

(Iz 40,1-3)

Tenor ária szárnyal fel vidáman:

„Minden völgy emelkedjék fel,
minden hegy és halom süllyedjen alá;
a göröngyös legyen egyenessé,
és a hegyláncok síksággá!

Akkor kinyilvánul az Úr dicsősége,
és látni fogja minden ember egyaránt.
Bizony, az Úr szája szólt.” (Iz 40,4-5)

Majd a kórus énekel az eljövendő isteni fényről. Az adventi hangulatot teljesíti ki a basszus recitativo és ária és a szólókkal vegyes kórus.

A basszus recitativoja Malakiás prófétát idézi:

„Íme, én elküldöm angyalomat, hogy elkészítse az utat szíнем előtt, és csakhamar eljön templomába az Úr, akit ti kerestek, s a szövetség anyaga, akit ti óhajtotok. Íme, már jön is – mondja a Seregek Ura” (Mal 3,1).

A recitativo drámai áriához vezet, drámai erejű látomásos hangfestő szólók és vegyes kórus váltakozása:

„De ki tudja elviselni az ő eljövételének napját, s ki állhat meg az ő láttára? Mert ő olyan, mint az olvasztó tűz, és mint a posztóványolók lúgja. Leül, mint az ezüstolvasztó és tisztító mester, és salaktalanná teszi Lévi fiait; és megtisztítja őket, mint az aranyat és mint az ezüstöt” (Mal 3,2-3).

Az Emmanuelt rövid *alt recitativóban* jelenti meg a világnak Izajás próféta új interpretációjában. Egyszerű, visszatérések nélküli, szinte puritán kijelentésben hangzik el, dallamdíszítések nélkül. Ez a dallami egyszerűség sokat mondó a születendő Messiás alakjával kapcsolatban, hűen tükrözi, hogy milyen is lesz ő:

„Íme, a szűz méhében fogan és fiút szül, s a nevét Emmánuelnek fogják hívni» [Iz 7,14]. Ez azt jelenti: Velünk az Isten” (Mt 1,23).

Az *alt ária* valóságos versenyművet szólaltat meg, a szépséges muzsika Izajás szavaival szól:

„Magas hegyre menj föl,
te, aki jó hírt viszel Sionnak!
Emeld fel erősen hangodat,
aki jó hírt viszel Jeruzsálemnek!
Emeld fel, ne félj!
Mondd Júda városainak: »Íme, a ti Istenetek!” (Iz 40,10)

A *basszusáriákban* a fény és árnyék ellentétének nagyszerű kiaknázását látjuk:

”Kelj fel, tündökölj, mert eljött világosságod,
és az Úr dicsősége felragyogott fölötted!” (Iz 60,1)

„Mert íme, sötétség borítja a földet,
és homály a népeket,
de fölötted felragyog az Úr,
és dicsősége megjelenik fölötted.
Nemzetek jönnek majd világosságodhoz,
és királyok felragyogó fényedhez”. (Iz 60,2-3)

„A nép, amely sötétségben jár,
nagy világosságot lát;
akik a halál árnyékának országában laknak,
azokra világosság ragyog” (Iz 9,1).

A *kar* a bizonyosság hangjaival éneklí ünnepi énekét:

„Mert gyermek születik nekünk,
fiú adatik nekünk;

az uralom az ő vállán lesz,
és így fogják hívni nevét:
Csodálatos Tanácsadó, Erős Isten,
Örökkévalóság Atyja, Béke Fejedelme” (Iz 9,5).

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: Emmánuel	ének kottából	Énekelj az Úrnak 111.o., 10 perc
2. Álom a szabadítóról, a messiási emberről Mandorlában ábrázolt Krisztus-képeket helyezzünk az asztalra (a Bibliatársulat honlapján hozzáférhetők vagy Interneten kereshetünk), majd ezután az óravezető rövid bevezető gondolatai következnek a témához, lásd Bevezetés 1. Esetleg a gondolatok összehangolásához felkínálható két szöveg, lásd Bevezetés 2. 3. A résztvevők „álmodnak” arról, hogy néz ki számukra a messiási ember ideális ábrázolása. A művészetben nagyon gyakran egy mandorlával fejezik ki (egy mandula formájú fénykószorú, vagy geometriai forma közepére helyezve őt). A művészi ábrázolások után egyéni gondolkodás arról, hogy: – Milyen kép él bennem a Messiásról? – Milyen tulajdonságokkal, milyen vonásokkal ruházom fel az ideális messiási embert? Végül közös gondolatcsere. A vezető rögzíti a megnevezett fogalmakat egy kör alakú mandorla közepébe.	csoportos munka az óravezető irányításával,	Mandorlában ábrázolt Krisztus-képek, színes papírok, színes tollak, olló, a Bev. 2. 3. szövegei 25 perc

||| ***Mandorlák színes képei honlapunkon:***
www.biblia-tarsulat.hu/kepek/mandorla.htm |||

<i>Feladat</i>	<i>Mód- szer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
3. Szövegmunka Iz 7,1-17 a.) A szöveg elolvasása előtt az óravezető rövid tájékoztatást ad a történelmi helyzetről, lásd Bevezetés 4. b.) A szöveg közös elolvasása után párban dolgozva utána kérdeznek a történet előzményének és háttérjelentésének. Kikeresik és felírják a szövegben szereplő szimbólumokat és utána kérdeznek a jelentésüknek (nevek, képek...) Ezután megvizsgálják a szöveget abból a szempontból, hogy találnak-e a prófétai szavak között olyat, amely a Messiásra vonatkozik a Messiás három tipikus ismertető jele alapján, ő – egy királyi alak – szabadulást hoz – vele elkezdődik a végidő. Ezután közös gondolatcsere következik, amelyet, ha szükséges az óravezető kiegészít a megfelelő teológiai felvilágosítással, mint pl. a „szűz” a 7,14-ben., lásd Bevezetés 5. A szövegmunka eredményét a résztvevők összehasonlítják a következő szentírási helyek jelentésével: Mik 5,1-5 és Mt 1,18-2,6		Szentírás, jegyzetfüzet, ceruza
4. Zenés meditáció: F. Händel: Messiás (részlet), lásd Bevezetés 6. A zenemű, a zenei élmény segítségével elmélyíthetjük a Messiással kapcsolatos gondolatainkat, felismeréseinket, érzelmeinket. (Meditációs módszer, Közös utunk a Bibliához, módszerek könyve 38-39. o.)	Az óravezető előadása	CD: F. Händel: Messiás (részlet) Jegyzetfüzet, ceruza 45 perc 40 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „Élő Ige” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a nyolcvanhetedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2014. szept. 1. Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

KÖNYVISMERTETÉS

Thomas Johann Bauer, *Who is who in der Welt Jesu?* [Ki kicsoda Jézus világában?] Herder, Freiburg – Basel – Wien, 2007.

Az Újszövetség meglehetősen sok személyről tesz említést, de csak az üdvtörténeti szempontból fontosabbakat mutatja be részletesen (pl. Jézus, Mária, Keresztelő János, Péter, Pál, János). A többi személynek vagy csak a nevét közli, vagy pedig olyan apró információkat nyújt, amelyek a Jézussal vagy egyházzal kapcsolatos elbeszélések megértéséhez hasznosak, de nem elegendők ahhoz, hogy magukat a „mellékszereplőként” megjelenített személyeket mélyebben megismerjük. Ilyen „másodlagosan” említett személyek lehetnek politikai vezetők (pl. Nagy Heródes és leszármazottjai, Quirinius mint Szíria helytartója, Antonius Felix és Porcius Festus júdeai prokurátorok), főpapok és egyéb vallási szempontból jelentős egyéniségek (pl. Annás, Kaifás, Gamáliel stb.), vagy éppenséggel a törvényes renddel szembenálló, lázadó személyek (pl. Teudás, galileai Júdás).

Ha az érdeklődő bibliaolvasó többet akar megtudni róluk, szükségszerűen kortörténeti ismertetőkhöz kell fordulnia. Ám ezek többsége inkább az eseményekre és az intézményekre összpontosít, s így a történeti személyek közül csak a legfontosabbakra tér ki részletesen. Éppen ezért nagyon üdvözlendő Th. J. Bauer kezdeményezése, amely kifejezetten azoknak az embereknek a bemutatására irányul, akik az Újszövetség idején – főképp Palesztina területén – meghatározó szerepet tölthettek be, vagy legalábbis ismertebbek voltak. (Th. J. Bauer jelenleg az Erfurti Egyetem Hittudományi Karán az újszövetségi szentírástudomány professzora. A könyv megírása idején Gießenben tevékenykedett.)

A félreértés elkerülése végett fontos hangsúlyozni, hogy az ismeretetésre kerülő könyv célja nem kizárólag az, hogy az Újszövetségben említett személyekről bővebb tájékoztatást adjon, hiszen olyan személyeket is bemutat, akik az Újszövetségben nem szerepelnek. A szerző alapvetően az Újszövetség korát és világát akarja érthetőbbé tenni művével. Célkitűzéséről így ír: „A történelem nemcsak tényekből áll, hanem személyekből. Aki a történelmi összefüggéseket és

folyamatokat meg akarja érteni, annak ismernie kell a főszereplőket, azok jellemét és indítékait. Ez az újszövetségi kortörténetre is érvényes. Ezért a Názáreti Jézus valamint a korai keresztények világáról és idejéről nem egyedül évszámokra támaszkodva, a legjelentősebb történeti események felsorolásával alakíthatunk ki megfelelő képet. Emberek voltak azok, akik becsvágyukkal, hatalmi törekvésekkel, illetve kötelességérzetükkel és felelősségtudatukkal a Római Birodalom politikáját és Palesztina mindennapjait meghatározták. Gyengeségükkel vagy éppen karizmatikus képességeikkel emberek formálták a vallási életet, s sokrétű adottságaikkal emberek álltak a kiemelkedő kulturális, irodalmi és tudományos alkotások mögött. Ilyen személyek életrajzi gyűjteménye által akar ez a könyv az újszövetségi időszak politikájáról, vallásáról és kultúrájáról tájékoztatni” (7. old.).

Th. J. Bauer nyilván korabeli források, főképp Josephus Flavius és a római történetírók művei alapján, de azok kritikus kiértékelésével, mutatja be a meghatározónak tartott személyeket, és pedig logikusan rendezett csoportok szerint: római császárok; a heródesi dinasztia; római helytartók Szíriában; római helytartók Palesztinában; zsidó főpapok; zsidó karizmatikusok, csodatevők és tanítók; zsidó zavargást keltők és felkelők; Jézus és mozgalma; őskeresztény közösségvezetők és misszionáriusok; a kultúrában, a tudományban és az irodalomban jeleskedő egyének.

Különösen is érdekes és izgalmas a kevésbé ismert személyekkel kapcsolatos ismertetés. Itt főképp a zsidó „karizmatikusokra”, valamint a zsidó felkelésben meghatározó szerepet betöltő személyekre gondolok. Egy Menahem nevű illetőnek például, aki az esszénus mozgalomhoz tartozott (bár nem Kumránban élt), jövődőléseivel sikerült elnyernie Nagy Heródes rokonszenvét (123. old.). Az Újszövetségben is említett Teudásról (vö. ApCsel 5,36) megtudjuk, hogy a Kr. u. 40-es években nagy tömeget hívott a Jordánhoz azzal a céllal, hogy – Józsué egykori tettét megismételve (vö. Józsué 3) – szétválassza a folyó vizét, és száraz lábbal vezesse át őket a túlsó partra (152. old.). Az is érdekes, hogy a Kr. u. 66-ban kitölt felkelésben egy János nevű esszénus is szerepet játszott, ami azért meglepő, mert az esszénusok alapvetően békés szándékúak voltak (157. old.). Ugyan-

akkor tanulságos, hogy a rómaiak elleni felkelés egyáltalán nem egységesítő hatással volt a jeruzsálemi zsidóságra, hiszen – Gisalai János és Simon bar Giora vezetése alatt – egymással szembenálló csoportok heves küzdelme előzte meg a város 70-ben bekövetkezett bevételét (161-164. old.).

Mindent egybevetve elmondható: Th. J. Bauer könyve jól és könnyen használható kézikönyv a biblikus szakemberek számára, ugyanakkor hasznos segítség mindazoknak, akik az Újszövetség világával behatóbban akarnak megismerkedni, illetve az Újszövetségben említett, sokszor „kívülállóknak” tűnő személyekről bővebb információt kívánnak szerezni. (Kocsis Imre)

Felebarát vagy embertárs. Bibliafordítások és használatuk a mai Magyarországon (szerk. Fabiny T. – Pecsuk O. – Zsengellér J.) Luther Kiadó – Kálvin Kiadó – Hermeneutikai Kutatóközpont Alapítvány, Budapest 2014. 248 oldal

Bibliaolvasás és bibliafordítások a mai Magyarországon címmel rendezett tudományos konferenciát 2013. április 2-3. között a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara, a KRE Bölcsészettudományi Karán működő Hermeneutikai Kutatóközpont és a Magyar Bibliatársulat. A konferencia célja az volt, hogy áttekinthessék a Magyarországon ma használatos szentírásfordításokat, valamint a különböző felekezetek bibliahasználati szokásait. A szervezők arra törekedtek, hogy mindazon keresztény felekezetek képviselői elmondhassák véleményüket, amelyek magyar nyelvű bibliafordítást adtak közre. Rajtuk kívül a zsidóság képviselői számára is lehetővé vált, hogy sajátos szentírásfordítási hagyományukról szóljanak. Sőt szót kaphatott az ún. EFO Biblia fordítója is, aki saját bevallása szerint nem képviselt semmilyen intézményt. Bár a Jehova Tanúi is készítettek magyar nyelvű fordítást, de mivel ez a vallási közösség elveti a kereszténység alapvető hitelveit (Szentháromság, Jézus Krisztus istenfiúsága), a konferencia szervezői, érthető módon, nem láttak lehetőséget arra, hogy velük bármiféle gyümölcsöző párbeszédet lehessen folytatni. Erről a meglehetősen problematikus „Új vi-

lág”-fordításról egy „külső” szakértő, Szalai András, az Apológia Központ munkatársa tartott kritikus ismertetést.

A bemutatásra kerülő kötet a konferencián elhangzott előadások szerkesztett változatát tartalmazza, kiegészítve néhány tanulmánnyal, amelyek tartalma ugyan nem hangzott el élőszóban, de a bibliafordítás témakörét illetően értékes kiegészítő szempontokat tár az olvasók elé. A szerkesztők előszavát és a konferenciát megnyitó beszédet öt nagy egység követi: 1. A zsidó Biblia magyarul (az ÍMIT-fordítás és egyéb próbálkozások); 2. A Károli-Biblia és mai változatai; 3. Római katolikus és ortodox bibliafordítások (három katolikus fordítás és a magyarországi ortodoxok kezdeményezései); 4. Mai protestáns bibliafordítások (az 1975-ben megjelent bibliafordítás és annak revíziói, valamint Kecskeméthy István fordítása); 5. Újabb mai fordítások és kísérletek (a Jehovai Tanúi „Új világ”-fordítása; a Szent Pál Akadémián készülő Újszövetség-fordítás; az egyszerű fordítású [EFO] Biblia). Függeléként a szerkesztők tizenkét választott szöveg által szemléltetik az egyes fordítások közötti összefüggéseket és különbségeket.

Figyelmünk mindenekelőtt az ismertebb protestáns és katolikus fordításokkal kapcsolatos ismertetésekre irányul. A protestáns körökben klasszikusnak mondható Károli-fordítás mind a mai napig nagy tiszteletnek örvend. Persze manapság nem az „őseredeti” Vizsolyi-Bibliát használják, hanem többnyire annak 1908-ban készített revízióját. Ezen revízió hátterét és munkamenetét Zsengellér József mutatja be. Nagyon érdekes ez a tanulmány, mert nyilvánvalóvá teszi: az eredeti Károli-fordítást már 1908 előtt sokszor javították és átdolgozták. Az 1908-as revízió kapcsán Zsengellér hangsúlyozza, hogy ennek fogadtatása egyáltalán nem volt egyhangúlag kedvező. Sok tudós már a 20. század első felében önálló fordítást készített, s egyre inkább nőtt az igény egy módszertanilag jól megalapozott, új hivatalos fordítás iránt. Am a II. világháború zűrzavaros időszaka és a kommunista elnyomás következtében a korábbi fenntartások feledésbe merültek, s így a század 40-es éveitől kezdve az 1908-ban revideált Károli-fordítás használata magától értetődővé vált az igehirdetésben és az egyházi életben. Bár az 1975-ben megjelent új fordítás jelentős változást idézett elő a nagyobb protestáns felekeze-

tek bibliahasználatában, a kisegyházak továbbra is a Károli-fordításhoz ragaszkodnak. „Az 1908-as revideált Károli-kiadás a tradicionális protestáns körökben a sérthetetlen, néha szinte inspirálnak tartott «Károli-fordítás». Holott láthattuk, hogy a Vizsolyi Bibliától, Károli eredeti szövegétől igen messze van” (56. old.). Zsengellér József megállapításának első felét, amely a Károli-kiadáshoz való merev ragaszkodásra vonatkozik, a szóban forgó kötet néhány tanulmánya is alátámasztja (ezek mind a 2. részben találhatóak). A Károli-fordítást használják a Nazarénus Gyülekezetek, a Keresztény Advent Közösség és a Hit Gyülekezete (bár ez utóbbi vallási közösség az Újszövetségről önálló fordítást szándékozik megjelentetni).

Már az előzőekben utaltunk arra, hogy 1975-ben a protestáns egyházak, pontosabban a Magyar Bibliatanács új fordítást jelentetett meg. Ennek háttérét és jelentőségét Karasszon István ismerteti. A Magyar Bibliatanács nem sokkal a megalakulását (1949) követően, némi vita után, úgy döntött, hogy nem elegendő az 1908-as Károli-kiadás revíziója, hanem új fordítást kell készíteni. Az erre a célra kijelölt bizottság munkája több évtizedig tartott. A főbb célkitűzések így összegezhetőek: a kor exegetikai eredményei kellőképpen képviselve legyenek; a fordítás liturgiai használatra alkalmas legyen; irodalmi szempontból szép nyelvezetű, ugyanakkor az egyházi nyelvben kevésbé jártasak számára is követhető legyen. A célkitűzések megvalósulását illetően Karasszon István így értékeli: „Mindezen szempontok figyelembevételével természetesen meglehetősen bonyolult fordítói eljárást eredményezett. Voltaképpen ez az egyetlen mondanivalóm: a végeredményt mindig igen sokrétű latolgatás előzte meg – talán ez nem mindig világos a fordítás felhasználói számára” (123. old.).

1990-ben került kiadásra az imént bemutatott új fordítású protestáns Biblia első revideált változata. Ennek háttéréről és sajátosságáról Pecsuk Ottó számol be. 1979-ben a Magyar Bibliatanács felhívást tett közzé, amelyben hozzászólásokat kért az 1975-ben megjelent Biblia szövegéhez. Több mint 1300 észrevétel érkezett, amelyek rendszerezése után a szöveggondozó bizottság megkezdhette a tényleges revíziót, az alábbi „dialektikus” elv szerint: „a szövegkorrekció

a beérkezett hozzászólásokat maximálisan figyelembe véve, de minimális változtatással folyják” (125. old.). A változtatások főképp stilisztikai jellegű javításokból, tartalmi átdolgozásokból és a revideált Károli-szöveghez való visszatérésekből álltak. A külső formát illetően alapvető változás, hogy az 1975-ös Biblia egyhasábos tördeléséből visszatértek a protestáns körökben hagyományosabbnak mondható kéthasábos tördelésre.

A katolikus bibliafordításokat illetően három kiadvány nyer részletesebb bemutatást. A Szent István Társulat által 1973-ban megjelentetett fordítást Jelenits István, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítását Tarjányi Béla, a Békés-Dalos-féle fordítást pedig Dejsics Konrád mutatja be. Mindegyik ismertetésben szó esik a fordítás háttéréről, értékéről és esetleges hiányosságairól.

Bár mind a három fordítás a múlt évszázad második felében látott napvilágot, mégis meglehetősen eltérőek a keletkezés indokai és körülményei. Békés Gellért bencés és Dalos Patrik oratoriánus szerzetes azzal a céllal fordította le Rómában a görög szöveg alapján az Újszövetséget, hogy az emigráns magyaroknak lelki táplálékot nyújtsonak. A fordítás első kiadása 1951-ben, vagyis még a II. Vatikáni Zsinat előtt jelent meg. Ez a tény jól látható a meglehetősen konzervatív, zsinat előtti szemléletet tükröző bevezetésekben. (Bár a fordítás számos újabb kiadást megért, a bevezetéseket és a jegyzeteket csak az 1990-es években korszerűsítették.) Ám magának a fordításnak az újszerűsége – katolikus viszonylatban – aligha tagadható. Ez az újdonság abban áll, hogy nem a Vulgata, hanem a görög szöveg alapján készült, és archaikus nyelvezet helyett gördülékeny, modern magyarsággal adja elénk az Írást. Dejsics Konrád így ír erről: „Újszerű fordítási alapelvei... a dinamikus ekvivalencia későbbi terminusával írhatók le, s természetesen itt-ott hordozzák ennek vadhajtsait is” (98. old.).

A Szent István Társulat által megjelentetett bibliafordítás első kiadása nagyjából egy évtizeddel a II. vatikáni zsinat után jelent meg, olyan időszakban, amikor az egyházak minden tevékenysége, így a könyvkiadás is az Állami Egyházügyi Hivatal felügyelete alatt állt. A háttérben nyilván a zsinatnak az a rendelkezése áll, hogy a héber és görög eredeti szövegek alapján mindenütt jelentessenek meg nemzeti

nyelvű fordításokat. A szóban forgó magyar fordítást, valamint az egyes könyvekhez a bevezetéseket és a jegyzeteket egy héttagú bizottság készítette (a francia nyelvű Jeruzsálemi Bibliát is szem előtt tartva). A kiadványt később többször is átdolgozták; a legutóbbi kiadás (korszerűsített bevezetésekkel és jegyzetekkel) 2006-ban látott napvilágot. Jelenits István így értékeli a munkát: „A lassan kibontakozó vállalkozásnak nagy érdeme, hogy valóban az eredeti szövegek alapján, a mai exegetikai eredmények figyelembevételével született, s kísérőapparátusával is gondosan, körültekintő módon igyekszik az olvasók, használók segítségére lenni... Ha mégis kritikus szemmel olvassuk, talán elsősorban azt kell észrevételeznünk, hogy a fordítók nem érvényesítettek világos, közös fordítói alapelvetet...” (85. old.)

A Káldi-Neovulgáta fordítás háttérében az az új helyzet áll, amelyet az 1990-ben történt rendszerváltás hozott létre. Megalakult a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, amelynek egyik fő célkitűzése a Szentírás minél szélesebb körben való terjesztése, lehetőleg olcsón és könnyen hordozható formában. Ezt a célt legkönnyebben úgy lehetett elérni, hogy a Bibliatársulat maga ad ki Szentírást. Az a döntés született, hogy Káldi György (magyar katolikus viszonylatban) klasszikusnak mondható fordítását veszik alapul, s azt dolgozzák át a Neovulgáta alapján. Tarjányi Béla így ír erről: „Nagy öröm számunkra, hogy megmenthettük a Káldi-szövegünket..., ráadásul méltóságteljesen mentettük meg, mert a Neovulgátához igazítottuk. Nyilván ez sem tökéletes fordítás..., de a cél mégiscsak az volt, hogy a kor tudományos igényeinek megfelelően Neovulgátát kövessük, ahhoz igazítsuk a szöveget. Ez az Újszövetségben nagyon alaposan megtörtént, az Ószövetségben talán nem sikerült teljes mértékben.”

Az egyéb fordítások közül mindenekelőtt a magyar zsidóság körében használatos IMIT-Bibliát (az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat fordítása) emelem ki, amelynek keletkezési körülményeit Balogh Katalin és Zsengellér József ismerteti (Köves Slomó rabbi pedig a zsidó fordítási gyakorlat összefüggésében szól róla). A kiadvány első kötete 1898-ban, negyedik kötete pedig 1907-ben jelent meg. Az IMIT-Bibliát a rendszerváltás után újra kiadták (először 1993-ban) héber és magyar szöveggel. Bár ortodoxok által készített teljes ma-

gyar nyelvű fordítás még nem áll rendelkezésünkre, részleges, liturgikus célra készített kiadvány már létezik. Erről Kiss Etele ír, aki külön kiemeli Berki Feriz *Hymnologion I-II.* címet viselő művét. Ez sok ószövetségi szöveg és a teljes zsoltároskönyv fordítását tartalmazza.

Végül szabadjon néhány szót szólni az ún. Egyszerű fordítású (EFO) Bibliáról: nem a fontossága, hanem a vitathatósága miatt. A fordítás, amelyet készítője Szöcs Zoltán ismertet, voltaképp egy amerikai szervezet (World Bible Translation Center) kezdeményezésére született, „az eredeti szövegekből – az angol mint közvetítő nyelv segítségével” (167. old.). A fordító fő célkitűzése az érthetőség volt: az, hogy az egyszerű emberek és a vallásban kevésbé járatosak is könnyen megértsék a szöveget. Ez a célkitűzés nyilván érthető és dicséretes, a konkrét kivitelezés azonban szakmailag megkérdőjelezhető (ezt a konferenciakötet szerkesztői is így látják; 10. old.). Persze azt is ki kell mondanom, hogy csak a kötet végén, a függelékben hozott példákra támaszkodom, mivel magát a fordítást nem ismerem. Mindenesetre különös eljárásnak tartom, hogy a Róm 3,25 fordításánál a könnyebb érthetőség kedvéért elhagyják a mondatban egyértelműen jelenlevő utalást az ószövetségi kultikus gyakorlatra (engesztelésre), míg a 2Kor 5,21 fordításánál, szintén a könnyebb érthetőség kedvéért, beiktatják a kultikus vonatkozást („bűnért való áldozat”), holott az nyíltan nincs jelen.

Ez a példa jól mutatja a bibliafordítás egyik dilemmáját: meddig mehetek el a szent szöveg szabadabb, értelemszerű visszaadásában? Hogy ennek határai vannak, az szerintem nem kérdéses. Katolikus körökben ez voltaképp nem is okoz áthidalhatatlan problémát, hiszen a katolikus hagyomány mindig fontosnak tartotta, hogy a bibliai szövegekhez értelmező lábjegyzeteket csatoljanak. Ez az eljárás ismereteim szerint protestáns testvéreink számára sem idegen, miként azt az 1996-ban kiadott, nagyon értékes magyarázatos Biblia mutatja. (Kocsis Imre)

Biblia. Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése (Revideált új fordítás). Kálvin János Kiadó (a Magyar Bibliatársulat megbízásából), Budapest 2014. 1351 oldal.

A Magyar Bibliatanács által 1975-ben megjelentetett új fordítású Biblia első revízióját 1990-ben adták ki. 2006-ban kezdődtek el a második revízió munkálatai, először az olvasói észrevételek gyűjtésével, majd 2009-től az átdolgozás gyakorlati kivitelezésével. A végeredményt, vagyis a revideált új fordítást 2014. április 25-én mutatták be ünnepélyesen.

A revízió indokairól, alapelveiről és folyamatáról a bemutatásra kerülő kiadvány előszavában, valamint a fentebb ismertetett konferenciakötet egyik tanulmányában – Pecsuk Ottó, *Az 1975-ös protestáns új fordítás 2014-es revíziója* – kapunk eligazító információkat. A bibliarevízió indokaként a fordítás előszava (7. old.) a bibliatudomány fejlődését, a nyelv folyamatos változását és a keresztény egyházakat új missziós helyzet elé állító társadalmi eseményeket nevezi meg. A revízió fő alapelvei: tiszteletben tartani a korábbi kiadások döntéseit, s csak ott változtatni, ahol mindenképpen szükséges – törekedni a „jó magyarságú” nyelvi fordulatokra – a korábbi fordítás elavult, nehezen érthető vagy nehezen felolvasható megfogalmazásainak a javítása – a korábbi kiadások „önálló vagy a konszenzustól eltérő” megoldási kísérleteinek korrekciója a bibliatudomány újabb eredményei alapján. Nyilván a revízióban részt vevők szerepének és feladatkörének tisztázására, valamint a kivitelezés gyakorlati lépéseinek meghatározására is szükség volt. (Erről Pecsuk Ottó ír az imént említett tanulmányában.)

A jelen változatnak a korábbi kiadásokkal való részletes összevetésére itt nincs lehetőség. Csupán néhány példát említenék az Újszövetségre vonatkozólag: 1) Apróbb változtatás a megfogalmazáson: Lk 1,47 „és az én lelkem ujjong Isten, az én Megtartóm előtt” (1990) – „és ujjong az én lelkem megtartó Istenemben” (2014). 2) Szócsere: Lk 1,69 „Erős üdvözítőt támasztott nekünk” (1990) – „Erős szabadítót támasztott nekünk” (2014). 3) Teológiai jelentőséggel bíró szócsere: Kol 1,15 „Ő a láthatatlan Isten képe, az elsőszülött minden teremtmény közül” – „Ő a láthatatlan Isten képe, az elsőszülött minden teremtmény előtt” (2014). 4) Tartalmi változtatás: Fil 2,7 „és magatartásában is embernek bizonyult” (1990) – „és emberként élt” (2014). 5) Tartalmi változtatás szórendcserével, illetve mondatok felosztásával: Róm 3,25 „Mert az Isten őt rendelte engesztelő áldozatul azoknak, akik az ő vérében hisznek, hogy igazságát

zatul azoknak, akik az ő véreben hisznek, hogy igazságát megmutassa” (1990) – „Őt rendelte Isten engesztelő áldozatul az ő vére által azoknak, akik hisznek. Ebben mutatta meg igazságát” (2014).

A kiadvány formailag tetszetős és könnyen használható. A szerkesztők most is a kéthasábos változat mellett döntöttek. A bibliai hivatkozások – s esetenként a rövid magyarázó jegyzetek – mindig a lap jobb oldalának aljára kerültek. A könyv végén térképek találhatók, továbbá kiegészítő tájékoztatások a bibliai könyvek idézési módjáról, illetve a Szentírásban olvasható mértékekről és pénzekről.

A 2014-es revíziót bemutató, fentebb többször is említett tanulmányában Pecsuk Ottó így ír: „Azt szeretnénk, ha ez a bibliafordítás továbbra is az «egyház Bibliája» maradna, ugyanakkor megfelelne a «jól érthető, mai magyar bibliafordítás» célkitűzésnek is” (*Felebarát vagy embertárs*, 138. old.). Véleményem szerint a revízió készítőinek mindkét célkitűzést sikerült teljesíteniük. Kívánom, hogy a revideált szentíráskiadás minél több olvasót segítsen Isten igéjének elmélyültebb megismerésében. (Kocsis Imre)

=====
Tájékoztatjuk t. Olvasóinkat és Terjesztőinket, hogy Káldi-Neovulgáta bibliakiadásunk az eddigiekhez képest nagyobb méretben is megjelent

KÁLDI-NEOVULGÁTA BIBLIA NAGYÍTOTT

(24 x 13 cm, bordó, zöld és kék kötésben), ára: 3.500.- Ft.

Ez is, miként az eddigi formátumok belső egyházi terjesztésben 25 % kedvezménnyel kaphatók:

KNB ZSEBBIBLIA (közepes, 19 x 12 cm), ára: 2.800.- Ft

KNB ZSEBBIBLIA (kisebb méret, 17 x 11 cm) 2.600.- Ft.

ÚJSZÖVETSÉG és ZSOLTÁROK (16 x 10,5 cm) 1.600.- Ft.

ÚJSZÖVETSÉG [ÖREGBETŰS] (21 x 13 cm) 1.960.- Ft.

CSALÁDI BIBLIA Nagyméretű, díszes borítóval. 12.000.- Ft.

KEDVES SZENT JEROMOS

KATOLIKUS BIBLIATÁRSULAT KÖZÖSSÉGE!

Engedjék meg, hogy tisztelettel köszöntsem Önöket – abból az alkalomból, hogy idén is át tudtuk adni IV. osztályos iskolás gyermekeinknek a „SZENTÍRÁS”-t. Az Önök minden évi erkölcsi és kedvezményes anyagi segítsége nélkül ezt a szép gondolatot, hogy

„HERCEGHALMI GONDOLAT”

ADJUK GYERMEKEINK KEZÉBE, A KÖNYVEK KÖNYVÉT

A SZENTÍRÁS-T,

nem tudtuk volna megvalósítani. Szeretnénk a jövőben is folytatni. Településünk, mint falu, még nagyon fiatal, most nem régen volt, hogy 25 évesek lettünk, 2010-ben. Előtte egy tanyasi puszta voltunk – akik Biatorbágy kültelepüléseként éltünk már a középkor óta. Templomunk is egy halottasházból lett kialakítva 1904-ben.

A rendszerváltás után jutott el oda a puszta népe, hogy a 2000-2002. években egy összefogással, katolikus-református-evangélikus keresztény testvéreinkkel – a helyi herceghalmi önkormányzat és az akkori kormány segítségével – tudtuk templomunkat felépíteni. Ez az összefogás hozta azt a példanélküli kezdeményezést melyhez 2008-ban csatlakoztunk.

Szeretnénk, ha a mi példánkat követve egy kezdeményezés indulna a **JEROMOS KATOLIKUS BIBLIATÁRSULAT**-on keresztül, az Önök segítségével, hogy a:

„HERCEGHALMI GONDOLAT”: ADJUK GYERMEKEINK KEZÉBE A KÖNYVEK KÖNYVÉT, A SZENTÍRÁS-T

hazánkban általánossá váljon.

Ezen eddigi utunkat szeretném most Önöknek bemutatni, hogy hogyan és miként jutottunk el idáig.

Ezt az emblémát használjuk 2014 évtől, minden rendezvényünkön, plakáton, zarándoklaton és a SZENTÍRÁS-okban, amikor EX-

LIBRIS-ként átadjuk gyermekeinknek. Ez nem védett embléma bárkinek átadjuk használatra – ha jó célra használja.

Szeretettel és tisztelettel:
Herceghalom, 2014. szeptember 1.

Lányi István
nyá.hv.mk. ezredes,
világi lelkipásztori kisegítő

A „Biblia Évében” katolikus keresztény közösségünkben Hütóczky Béla esperes-plébános atya (jelenleg Szigetszentmiklós plébánosa) akkor a Bia-Etyek-Herceghalom filia plébánosa felhívást tett közzé, hogy „ADJUK GYERMEKEINK KEZÉBE A KÖNYVEK KÖNYVÉT, A SZENTÍRÁST!”

A felhívás elhangzás után jött az ötlet Erdősi László herceghalmi lakostól, hogy ne csak most, hanem ezután minden évben.

Az ötletet a plébános atya támogatta, és Lányi István herceghalmi lakos elkezdte az önkéntes adományokat gyűjteni – közel 120 adakozó adta össze az anyagiakat, hogy a „Biblia Évében” a helyi általános iskolába járó negyedik osztályosoktól a nyolcadik osztályig adjuk át gyermekeinknek a Szentírást. Akkor, 2008-ban 151 db Szentírást adtunk át, azóta pedig:

2009-ben	28 db (179),
2010-ben	24 db (203),
2011-ben	16 db (219),
2012-ben	20 db (239),
2013-ban	30 db (269),
2014-ben	28 db (297)

Szentírást adtuk át a IV. osztályba lépő tanulóinknak.

**2008. ÉVBEN A HELYI ÚJSÁGBAN
(HERCEGHALOM HÍRMONDÓ)
a következők jelentek meg a Biblia évről:**

Hutoczký Béla plébános atyának a Tanévnyitón elmondott szavaiból Idézünk:

„A Biblia évében és Szent Pál évében” megkezdttük 2008-2009-es tanévünket. Számomra – az Önök kezdeményező készségét dicsérve – igen nemes gesztus volt a tanévnyitón a tanuló gyermekeknek átnyújtott Biblia. Ezzel is kifejezte az Önök közössége európaiságuk keresztény voltát, ami visszavezet minket Európa kultúrájának zsidó-keresztény gyökereihez. E nemes cselekedettel fedezték fel újra emberi identitásunkat, erkölcsiségünket és közösség-építő erőnket. Köszönet illeti a támogatókat. **(Megjelent a HERCEGHALMI HÍRMONDÓ 2008. 09. évi számában)**

„2008 „A BIBLIA ÉVE”

Baráti beszélgetésben több alkalommal felvetődött a 2008-as „BIBLIA ÉVE” kapcsán: tegyük annak érdekében, hogy a világ szellemi hagyatékának kincse ismertebb legyen. Az európai kultúra, az európai humán eszmeiség kialakulásának gyökere, a zsidó-keresztény kultúra szellemiségének hordozója a Biblia. Így jött az ötlet, hogy a Bibliát iskoláskorban kell megismertetni gyermekeinkkel.

A Bibliának a magyar szellemi kincsek között ugyanúgy helye van, mint az európai általános műveltségben. Vallási hovatartozás nélkül szükségesnek tartjuk, hogy iskolásaink ismerjék meg a világörökségi szellemi kincseknek ezt a tárházát, a Bibliát.

Kérjük, Ön is csatlakozzon kezdeményezésünkhöz adományával az anyagi alapok megteremtése érdekében. Egy Bibliának a kiadói ára 1.500.- Ft. Mintegy 100–120 db Bibliát szeretnénk most megvásárolni, amelyet Herceghalomban az iskolába járó felső tagozatos diákjainknak adnánk. A következő években rendszeresen, az ötödik osztályba lépő diákok kapnák meg. Kérjük Önöket, hogy egyetértő támogatásukkal járuljanak hozzá kezdeményezésünk sikeréhez. Támogatásukat szeretettel fogadjuk!

Eddig 52 db Bibliára tudtunk fedezetet összegyűjteni. Anyagi segítségüket a KEK-ben megtehetik vasárnap reggelenként a Szentmise után a sekrestyében.

Köszönjük, hogy támogatja „A BIBLIA ÉVE” programot.

Lányi István, Herceghalom Filia”
(Megjelent a HERCEGHALMI HÍRMONDÓ
2008. 02. évi számában)

Lányi István a FILIA képviselőjének beszédéből idézünk

Ez év tavaszán egy felhívás jelent meg a helyi Herceghalmi Híradóban, amelyben kértük polgártársaink adományait arra a nemes célra, hogy adjuk iskolás tanulóink kezébe a Könyvek Könyvét, a Szentírást. Azt a könyvet, amely az írásosság legrégebbi bizonyítékai alapján tartalmazza az akkor ismert világ erkölcsi értékeit.

Ezen erkölcsi értékek a mai napig meghatározták – és befolyásolják napjainkban is – az emberiség történetét.

Robert Schumannt idézném, akit, mint tudjuk, Európa Atyjaként tisztelünk – ő volt az egységes egyesült Európa megálmodója és elindítója – az UNIÓ megalakulásakor ő írta 1950-ben: ’Mi mindannyian a Gondviselés tökéletlen eszközei vagyunk, aki felhasználva bennünket olyan nagy terveket valósít meg, amelyek minket teljesen túlszárnyalnak.’

Ezen identitás erősítését szolgálja és segíti az, amikor nektek, a tanuló diákoknak átnyújtjuk a herceghalmi polgárok ajándékeként, kezetekbe adjuk európaiságunk eszmei alapját, a Könyvek Könyvét, a Szentírást.

A 2008-as ’Biblia Éve’ alkalmából a Parlamentben is átadták a képviselőknek az Írást! Mi most ezt adjuk a kezetekbe.

Kérjük Tanáraitokat, hogy használják, forgassák a magyar és világirodalom, a földrajz és a történelem, sőt a matematika és természettudományok tanítása során is, mint szemléltető eszközt az idézetek magyarázásához. A jövőben pedig minden negyedik osztályba lépő tanulóink meg fogja kapni polgáraink ajándékeként. Vigyék haza, helyezték el otthonaitokban a könyveitek közé, forgassátok nap mint nap.

Fogadjátok sok-sok szeretettel, milyen szeretettel Herceghalom polgárai a Könyvek Könyvét kezetekbe adják! Majd beszéde zárszavaként nyugodt és kiegyensúlyozott tanévet kívánt minden herceghalmi diáknak.”

Hámor Szabolcs

(Megjelent a **HERCEGHALMI HÍRMONDÓ**
2008. évi 09. számában)

A Biblia Évét követő években:

2009 ÉV

Lányi István, mint már tavaly is, a negyedik osztályos gyermekeknek ajándékozta a Könyvek Könyvét, a Bibliát.

2010 ÉV

Mint az már hagyomány, augusztus 19-én tartottuk meg a Szent István napi ünnepségsorozatunkat, amely Szentmisével kezdődött. Hutoczy Béla plébános atya megáldotta a digitális orgonát, amelyet Herceghalom hívő katolikus keresztény közössége „A papság évében” a több éves perselyadományok összegyűjtése révén adományozott –hárommillió forintért – községünk önállóvá válásának 25. évfordulójára. Az ünnepi Szentmisén, templomunk felszentelésének 8. évfordulóján plébánosunk, Béla atya homíliájában hangzott el első királyunk fiához, Szent Imréhez intézett szavai az „Intelmekből”: „Tiszteld az ősöket, tartsd meg, ami magyar...” Mint mondotta, azért tudott Szent István nagy királyunk lenni, mert az embert valóságában, testi, lelki, érzelmi és értelmi mivoltában szemlélte. Beszédében kitért arra is, hogy a jövőben több község hitéletét ketten fogják irányítani, remélve, hogy nem csorbul a gyülekezet egyre jobban kiteljesedő szerepe.

Így ez évben 24 negyedik osztályos kapta meg a Szentírást.

Lányi István Herceghalom Filia

2012 ÉV

Lányi István – az előző évekhez hasonlóan – Bibliákat adott át a negyedikeseknek. Beszédéből pár gondolat:

„Herceghalom polgárainak kezdeményezésére immáron negyedik éve adjuk át negyedik osztályba lépő diákjainknak a Szentírást. 2012-ben a „Hit Évében” – 2008-tól számítva – a 239. Bibliát adjuk gyermekeink kezébe.

*Hazánkban a „Könyvek Könyvéből” már 996 óta tanítanak, amikor Géza fejedelem Pannonhalmán letelepítette a bencés tanító rendet. Példaképként álljon itt **Chiara Lubich** (1920–2008) Templeton és UNESCO díjas (a Fokoláre mozgalom alapítója, a „Vallások a Békéért mozgalom” alapítója), európai gondolkodó tanítása: „Tedd azt a másiknak, amit szeretnél, hogy neked tegyenek!” Herceghalomban 1903-óta van iskolai tanítás, ma a 109. tanévet kezdjük meg.” A Szózat eléneklése után a gyerekek elfoglalták osztálytermeiket, és ezzel a 2012–2013. tanév elkezdődött.*

2013 ÉV

A tanévnnyitó ünnepségen z ünnepségen **Mészáros Péter** plébános átadta a negyedik osztályosoknak a Bibliát.

2014. ÉV

**Lányi Istvánnak,
a Herceghalom Filia képviselőjének beszéde:**

Kedves Diákok! Kedves Szülők! Kedves Tanárok! Tisztelt Jelenlévők!

Visszagondolva életem sok évvel ezelőtti eseményére, 1952-ben, 62 évvel ezelőtt, amikor elsős kisdíák voltam – újra látom önmagammat sorban állni, szüleim szemében a könnycseppet, hogy belépett gyermekük az élet tanulásába. Értéket tanultunk!

Ti is értéket tanultok az iskolában. Szüleitek, tanáraitok, nevelőitek közvetítik számotokra, elkísér benneteket egy életen át. Mert az érték mindig igazodás, kapaszkodó lesz minden döntésetekben.

Két nappal ezelőtt fejeződött be a szokásos évi immáron 35. RIMINI MEETING. Az európai világ, sőt ma már a világ legna-

gyobb gondolkodóinak, tanítóinak, filozófusainak, teológusainak találkozója.

Az ideai téma sokkal több volt az eddigi szokásos évi gondolatoknál, mert ma „*Az a történelmi helyzet, amelyben élünk, rendkívül összetett, megoldatlan problémák és új kihívások jelentkeznek minden ember életében*” – írja a találkozó hivatalos állásfoglalása. Keresik a megoldásokat a társadalom minden szintjében, életformájában, azt az utat, amit követnünk kell: „*ahol tapasztalatainkat összevetjük a valóság által felkínált kihívásokkal.*”

Bibliák átadása Herceghalmon

Választ kell adnunk és választ kell kapnunk: a kultúra válságára, ami mai világunkban egy értékválság.

Választ kell kapnunk: a felnőtté válás és felelősségvállalás kérdésére. Választ kell kapnunk és adnunk a globalizált gazdaság által felvetett pénzügyi, gazdasági kérdésekre.

Választ kell adnunk és kapnunk mindazon kérdésekre, amelyek ma foglalkoztatják a világot a családok, az egyének közösségei szintjén.

Mert válasz van: „*A boldogság, az igazsáosság, a szeretet és a szépség nagy kérdései megrengetik az ember szívét, bármely földrajzi helyen vagy egzisztenciális szempontból bármely körülmények között éljen is. Ez lehet az erőforrás!*”

Mert érdekeltek vagyunk abban, hogy dokumentáljuk, tanúsítsuk és hirdessük ezt a kultúrát, meg vagyunk bízva azzal, hogy építsük a találkozás, a barátság kultúráját – amire Ferenc pápa is sokszor utalt.

A herceghalmi iskola tanulói

Mi, amikor most itt e tanévnyitón vagyunk, immáron 7. éve tesszük negyedikes gyermekeink kezébe a „KÖNYVEK KÖNYVÉT” a „SZENTIRÁST” vallási és világnézeti hovatartozás nélkül. Ezt azért tesszük, hogy a kérdésekre választ kapjatok, ami titeket kedves diákok, nevelőiteket foglalkoztat.

A XXI. század informatikai világában – sok új, soha nem látott informatikai technikai eszköz jelenik meg életünkben. Mi, adományozók úgy gondoljuk, hogy a „KÖNYVEK KÖNYVE” a „BIBLIA” nem hiányozhat kezetekből a maga fizikai valóságában. Az emberiség eddigi írott történetében ez tartalmazza a legbölcsebb

tanítást. E tanítás értékei határozzák meg minden gondolkodó, művelt ember társadalmi viselkedésének normáit. E normák teszik számunkra egyértelművé közösségeinknek – család, munkahely, társadalmi élet – mindennapi működésének életét.

Kérem, hogy tanáraitok minden esetben szemléltessék e „KÖNYVEK KÖNYVÉBŐL” mindazon értékeket, amelyeket tudás formájában számotokra átadnak.

Tisztelettel kérek Benneteket, Szüleiteket, hogy fogadjátok 2014-ben a herceghalmi filia, valamint a lengyelországi Cestochowa-i JASNA GÓRA-i – zarándokok ajándékát. Ez évben immáron a 297. „BIBLIÁT” adjuk át kezetekbe. Újdonság ez évtől, hogy mindenkinek egy kis emblémával névre szóló ex-libris-szel adjuk át (jelentése, hogy a nevezett tanuló könyvtára). Kérem, olvassátok olyan szeretettel, ahogy az adományozók adják.

Szeretettel és tisztelettel kívánok sikerekben gazdag tanévet.

Egyúttal szeretettel hívok mindenkit ez év szeptember 6-ára, szombaton a Templomunkban 18.00 órakor tartandó Veni Sancte tanévnyitó szentmisére, ahol Mészáros Péter plébános atyánk kéri a JÓ ISTEN segítségét Rátok, Szüleitekre és Tanáraitokra.

Köszönöm, hogy itt lehettünk és meghallgattatok minket.

Kérem SZALAI PÉTER hittantanárt, hogy egy diáklánynak és egy diáknak adja át a „SZENTÍRÁST”. A többi tanuló a IV. osztály tantermében veheti át a hittantanár úrtól.

**(Elhangzott a 2014-15 évi TANÉVNYITÓN 2014. szept. 1-jén
a HERCEGHALOM ÁLTALÁNOS ISKOLÁ-ban)**

**KEDVES SZENT JEROMOS
BIBLIATÁRSULAT KÖZÖSSÉGE!**

Ennyit tudott a mi kis helyi közösségünk eddig felmutatni.

Mellékelem a 2014-es tanévnyitó felvételeit, amikor diákjaink megkapják a Szentírást.

Lányi István

||| *Ez az izgalmas beszámoló és további színes képek láthatók
honlapunkon:* www.biblia-tarsulat.hu/docum/apostolok.htm |||

Kedves Olvasók! Érdekes hírt találtam arról, hogy Ferenc pápa a vasárnapi szentmise után ingyenes evangéliumot osztott a Szent Péter-téren jelenlévő híveknek. Az ingyenes könyvért cserébe azt kérte, hogy osszák meg másokkal az evangélium üzenetét. A Szentatya kijelentette, hogy az okostelefonok és tabletek világában minden eddiginél egyszerűbb az evangéliumot olvasni.

Mennyire igaza van a pápának! Engem személy szerint megerősítenek a pápa szavai, buzdítása, hiszen szívügyemnek tekintem az evangelizációt. Ti is tudjátok, hogy az evangélium hirdetése modern kori eszközökkel az internet segítségével magyar nyelven az elsők között indult világviszonylatban. Lassan 10 éve kezdődött az e-mail-es e-evangélium küldés és több mint 2 éve működik már okostelefon alkalmazás is. Sőt, már nem csak olvasni, hanem hallgatni is lehet naponta Krisztus örömhírét.

Csak erről sokan még nem tudnak. Ezért kérek benneteket, hogy hallgatva a Szentatya bátorítására, ti is hirdessétek az Evangéliumot! Küldjétek tovább ezt az e-mailt barátaitoknak és ismerőseiteknek! Találjanak rá ők is Krisztus örömhírére!

Lehetőségek: 1. Feliratkozás az e-mail-es e-evangéliumra a következő internetes oldalon: **www.evangelium365.hu**. Napi evangélium, elmélkedés és imádság. Olvasható és hallgatható. Ingyenes.

2. Okostelefonokra alkalmazás **evangelium365** néven található. Androidos telefonokra a Google Play-ben, iPhone-ra az App Store-ban. Olvasható és hallgatható. Ingyenes.

3. Csak hallgatható e-evangélium: A Bartimeus lista kifejezetten látássérülteknek, vakoknak készült. Akinek ismeretségi körében van olyan látássérült személy, aki szívesen hallgatná a napi evangéliumot, küldje el az illető nevét és e-mail címét Fehér János informatikusnak (**fjk1969@gmail.com**), röviden jelezve az ilyen irányú kérést. Ő szívesen felírja az illetőt. Természetesen ez is ingyenes.

Köszönöm! Olvassátok, hallgassátok az e-evangéliumot, és éljétek, hirdessétek az Evangéliumot!

2014. ápr. 9.

Szeretettel: *István atya* – Horváth István Sándor

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Meghívó – Az immár negyedszázados gyakorlatnak megfelelően Társulatunk ez évben is Szentírásvasárnap előtt szombaton, szept. 27-én de. fél 11 órától tartja meg **ez évi rendes közgyűlését**, amelyre Társulatunk minden tagját tisztelettel és szeretettel várjuk a Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.).

Napirend: 1. *A Számvizsgáló Bizottság beszámolója*

2. *Beszámoló a 2013/2014-es munkaév tevékenységéről*

3. *A 2014/2015-ös munkaévre vonatkozó tervek ismertetése*

A közgyűlés előtt 10 órákor szentmise keretében adunk hálát Istennek, és kérjük továbbra is áldását munkánkra.

Szeretettel várjuk minden kedves Tagtársunkat!

Budapest, 2014. szept. 1. Tarjányi Béla ügyvezető elnök

Biblikus szeminárium – Augusztus 21-22-én, csütörtökön és pénteken biblikus apostolképző szemináriumot tartottunk Sárospatakon az ottani Szent Erzsébet Katolikus Iskola tantestülete számára. Kecskés Attila javasolta a tanári karnak, hogy az évente kötelező továbbképzés során a Szentírással ismerkedjenek a pedagógusok.

Ilyen képzést Társulatunk munkatársaival már mintegy 60 alkalommal tartottunk szerte az ország területén és a környező országok magyarok lakta területein, városaiban (Felvidéken, Kárpátalján, Erdélyben és a Vajdaságban). A szeminárium lényege, hogy négy-öt egység keretében egy-egy adott szentírási részletet közösen feldolgozunk (a jól bevált, változatos módszereket váltogatva alkalmazzuk, pl. hétlépéses módszer, osztrák módszer, szövegösszehasonlítás, szemléltetés biblikus figurákkal, stb.)

A foglalkozásokat csütörtökön Vágvölgyi Éva és Gelley Anna munkatársaink vezették, pénteken pedig Tarjányi Béla. A résztvevők nagy örömmel és aktívan vettek részt a foglalkozásokon, és nagyon

hálások voltak mindazért, amit a két nap alatt megismertek ill. elsajátítottak a Bibliával kapcsolatban. A szeminárium befejező mozzanata ezúttal is a résztvevők bibliáinak megáldása volt, ez a szép szertartás szemmel láthatóan mindannyiukat mélyen megérintette.

Pataki pedagógusok a továbbképzésen

Míndeközben különös varázsa is volt a helyszínnek: a plébánia helyén állt egykor az a királyi vár, amelyben Szent Erzsébet megszületett. A kert kőfalán kitekintve az a látvány tárul a szemünk elé, amiben egykor a kis Szent Erzsébet is gyönyörködhetett (alattunk a Bodrog, a távolban a Zempléni hegyek).

A résztvevők visszajelzéseiből:

– Köszönet az értékes előadásokért, amelyek számomra még fontosabbá tették a Szentírás olvasását. Köszönet az „ajándékért”, amit ezen a két napon kaptam. Nagyon jó volt a csoportmunka, a bibliai szöveg megjelenítés képekben.

Jó volt ráhangolódnunk az iskolára. Köszönjük a módszertani tanácsokat.

Köszönet az értékes, érdekes előadásért, amely számunkra még fontosabbá tették a Szentírás érthető olvasását.

Tetszett az osztrák módszer, mert azt még nem ismertem. Örülök, hogy megismertem.

Elkészültek a bibliai figurák

Ezeknek a módszereknek a megismerése segít a továbbiakban abban, hogy tudatosabban olvassam, értelmezzem az olvasottakat. A csoportos értelmezés szélesítette a látókörömet, az olvasottakról jó volt együtt beszélgetni: mások véleményének megismerése, elfogadása, megértés, elfogadás, tolerancia. A Szentírás olvasásának fontossága.

Jó volt együtt értelmezni, összehasonlítani az evangéliumi részeket. Segítség a továbbiakhoz. A csoportos feldolgozás bátrabbá tette azokat is, akik nagyobb közösségben nehezen mondanak véleményt. Az előadók felkészültek, barátságosak, odafigyelők voltak. Köszönjük áldozatos munkájukat! Ui.: A bábok lenyűgözőek!

Jó hangulatú csoportmunkákban vettem részt, sok új ismerettel gazdagodtunk. Köszönjük ezt a két tartalmas napot.

Köszönöm, hogy megismerhettem új módszereket. Biztos vagyok benne, hogy mind a magam életében, mind pedig a munkám során használni fogom.

„Ahogy bennünk él Isten, úgy tudunk másoknak tanúságot tenni.”

Ez az összehasonlító elemzés közelebb hozta hozzánk a Szentírás szövegét, érthetőbbé tette azt, és közelebb hozta egymáshoz a tantestület tagjait.

Nem vettem még részt bibliaértelmezésen. Nagyon érdekesnek találtam, és jó volt együtt dolgozni. Mindenki elmondhatta a személyes megfigyelését. Tetszett, hogy az előadó „protestáns testvérek”-ről beszélt.

Összegzés: Köszönöm a Professzor Úrnak a mai délelőttöt. **Képzés:** Ösztönző, egyértelmű és alapos, sok információt, „hitelesítést” szereztem, amikről nem volt tudomásom. **Megerősítés:** Jézus vigyáz ránk, de mi se hagyjuk el őt! Ne csak a terhet érezzük, az erőt is, amit kapunk!

Tisztelt Kiadóvezető!

Hálás szívvel köszönjük Önnek és kiadójának, hogy országos hittanversenyünket nagyvonalú könyvadományával támogatta.

Május 10-én a Hajdúdorogi Egyházmegyéből és a Miskolci Apostoli Exarchátusból több mint százán vettek rész hittanversenyünk országos döntőjén. Az Önök segítségével szép és értékes ajándékokkal jutalmazhattuk mind a diákok szorgalmát, mind a felkészítőik munkáját.

Munkájukra Isten áldását kérve tisztelettel és köszönettel:

Nyíregyháza, 2014. május 14.

Obbágy László teol. tanár, irodavezető

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótévőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: 2014.
okt. 3.: Mk 1, 14-15.; okt. 17.: Jn 9, 4-8.; okt.31.: Lk 12, 8-10;
nov. 14.: Lk 16, 10-12.; nov. 28.: Lk 13, 18-19.; dec. 12.: Mt 7, 15-18.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

Öröm látni az elkészült biblikus figurákat!

Jeromos füzetek
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti: **Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat**,
1066 Budapest, Teréz krt. 28. /6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig Tel. 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

A szerkesztőbizottság tagjai: Kocsis Imre, Tarjányi Béla, Thorday Attila,

Vágvölgyi Éva – Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: **Press Time Kft.**

Verbum Domini

---

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

A sárospataki Katolikus Iskola pedagógusaival

---

manet in aeternum
